Ἔτος Γ' 1886 — Ἐν Ἀθήναις 14 Σεπτεμβρίου — Ἀριθ. 133

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Πετράκη ἀριθ. 1.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 25.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Γούλφορδ, ἱδρυτὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας.
Σεισμοφοβία.
Ἡ ἀδελφὴ Μάρθα. (Ἐντυπώσεις).
Ἐπιστολή.
Περιηγηταί.
Βιβλιοκρισία. (Οἱ Ναβαῤῥαῖοι ἐν Ἑλλάδι).
Φιλολογικά.
Ἀρχαιολογικά.
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων. (Ὁ ὑπνωτισμὸς ἐνώπιον τοῦ νόμου.— Ὁ Ἰταλὸς Τάννερ).
Βιβλιογραφία.
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.
ΕΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΙ. Ὁ Ἠκρωτηριασμένος.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τὰς ἡμέρας ταύτας ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ μέθοδον, ἀρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον ἀπὸ τοῦ πραξικοπήματος τῆς Φιλιππουπόλεως, οὐχὶ ὅμως ὅπως ἀπαγγείλωμεν φιλιππικοὺς κατὰ τῆς τότε κυβερνήσεως, κατηγοροῦντες αὐτὴν ἐπὶ ἀνικανότητι, οὐδ' ὅπως καταγγείλωμεν τὴν τότε ἀντιπολίτευσιν καὶ τοὺς σὺν αὐτῇ ἐπὶ προδοτικῇ ἰδιοτελείᾳ· αἱ πράξεις ἀμφοτέρων τῶν πολιτικῶν μερίδων ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ ὅταν ὁ λαὸς ἀπαλλαγεὶς τῆς περιβαλλούσης αὐτὸν ἀχλύος δυνηθῇ ν' ἀναγνώσῃ τὰς ἀληθεῖς τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἱστορίας δέλτους, βεβαίως θὰ συντάμῃ τὰς πολιτικὰς ἂν οὐχὶ τὰς φυσικὰς ἡμέρας τῶν δυναμένων νὰ ὁδηγήσωσι καὶ μὴ ὁδηγησάντων αὐτὸν εἰς τὴν δόξαν. Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ πραξικοπήματος τῆς Φιλιππουπόλεως ὅπως παρακαλέσωμεν τὸν ἀναγνώστην, ἂν ἀνήκῃ εἰς τοὺς συνειθίζοντας νὰ διατηρῶσι καὶ τὴν ἐπαύριον τὰ δημοσιεύματα τῆς χθές, νὰ ἀναγνώσῃ τὰ γραφέντα ὑπό τινων ὀργάνων τοῦ ἐγχωρίου τύπου ἀπὸ τῆς περιωνύμου ταύτης ἡμέρας καὶ ἐντεῦθεν. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ ὅτι, ἐνῷ ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἐξῆρε τὰς ἀρετὰς (!), πολιτικάς τε κοινωνικὰς καὶ στρατιωτικὰς τῆς Βουλγαρικῆς φυλῆς, καὶ ὁ τύπος τῆς Ἑλλάδος καθ' ἧς ἐστρέφοντο οἱ ψευδέπαινοι οὗτοι ἔπραττε τὸ αὐτό! ἐνῷ ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου ἐξῆρετο ἡ ἀπαράμιλλος ἀνδρεία καὶ τὸ μέγα μέλλον τοῦ δορὰν λέοντος περιβεβλημένου ὄντος τῆς Σλιβνίτσας, καὶ ὁ τύπος τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς κλοπῆς τῶν χωρῶν τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο ὁ *λέων* νὰ καμῇ τὸ μέλλον του, ἔψαλλε καὶ αὐτὸς διθυράμβους! θὰ ἴδῃ ὅτι, μετὰ ταῦτα ὅτε ὁ ἀγὼν ἦτο καθαρῶς ἑλληνοτουρκικὸς καὶ ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἐξῆρε τὰς τουρκικὰς στρατιωτικὰς καὶ ναυτικὰς (!) δυνάμεις καὶ ἐξηυτέλιζε ὑβριστικώτατα τὰς ἑλληνικάς, καὶ ὁ ἑλληνικὸς τύπος (ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος), ἔπραττε τὸ αὐτὸ καὶ ἐνέσπειρεν εἰς τὸ φιλοτιμότατον τῶν ἐθνῶν τὴν ἀπογοήτευσιν. Θὰ τῷ εὐχηθῇ τότε ὁ ἀναγνώστης μεθ' ἡμῶν πᾶν τὸ καταθύμιον ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ καὶ θὰ τῷ εἰπῇ ὅτι οἱ οὕτω προσενεχθέντες οὐδέποτε ἐνόησαν τί σημαίνει δημοσιογραφικὸν καθῆκον καὶ ὅτι ὑπῆρξαν, ἀκουσίως βεβαίως, ἐχθροὶ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος.

Τὰ ἀναμενόμενα. Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα νέοι σεισμοί — πολιτικοὶ οὗτοι — ἀναμένονται, κυρίαν ἕδραν ἔξοντες τὸ κοινοβούλιον. Καὶ ἡ μὲν συμπολίτευσις προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν καταστροφήν, διασπῶσα τὴν ἀντιπολίτευσιν καὶ ἀνομολογοῦσα μὲν τὴν ἀνάγκην τοιαύτης — καὶ τοῦτο χάριν τῶν τύπων τοῦ ἀσπίλου Συνταγματικοῦ πολιτεύματος — ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ τὸν ἐπίφοβον κ. Δηλιγιάννην· ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις ἐπισείει ἄρθρα τινὰ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀπειλοῦντα τελείαν ἐξόντωσιν τῶν κορυφαίων τοὐλάχιστον τοῦ Τρικουπικοῦ κόμματος. Ὥστε καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα αἱ ἐπιθέσεις προμηνύονται ἥκιστα ἀβοαί.

Δὲν εἶχον ἐπιμελητείας. Μετὰ λύπης ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀνομολογήσωμεν ὅτι φοβερὰν ἀδρόανειαν ἐπεδείξαντο οἱ ἀρμόδιοι εἰς τὰ τῶν σεισμῶν. Εὐτυχῶς τὰ πλεῖστα τῶν παθόντων μερῶν κατοικοῦνται ὑπ' ἀνθρώπων εὐπορούντων καὶ μεθ' ὑπερηφανείας ἀποκρουσάντων πᾶσαν βοήθειαν χαρακτῆρα ἐλέου φέρουσαν, ἀλλέως μέχρις ὅτου νὰ περατωθῶσι τὰ ἀλυσιδωτὰ *σκέψις γίνεται* καὶ καταρτισθῶσιν αἱ ἐπίσημοι καὶ ἡμιεπίσημοι ἀποστολαί, ἀφιχθῇ δὲ καὶ τὸ ἀναμενόμενον *ναυτόχαρτον, ἀπέθνησκον ἄν* τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους ἅπαντες οἱ ἐκ τῶν σεισμῶν εἰς τοὺς δρόμους μείναντες. Αὐτὸ θὰ εἰπῇ νὰ μὴ μᾶς προειδοποιήσωσιν οἱ σεισμοὶ καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν. . . . *ἐπιμελητείας*.

Τὸ συμπέρασμα. Ὡς βεβαιοῦται, κατὰ τὸ συμπέρασμα τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπὶ τῶν μεθορικῶν ἐπιτροπῆς, ἀφορμαὶ πρὸς σύγκρουσιν ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τῷ πονηρῷ σκοπῷ τῆς καταλήψεως τῶν θέσεων τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, κυρίως δὲ τῆς προκλήσεως πολέμου, πρὸς ταχυτέραν βελτίωσιν τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως, ἐν ᾗ εὑρίσκετο ἕνεκα ἐλλείψεως τροφῶν καὶ ἐνδυμάτων. Ὡς πρὸς δὲ τὴν δικαιωγὴν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ἡ ἐπιτροπὴ ὡς λέγεται, ἐκθέτει, ὅτι ἡ *πειθαρχία* μεταξὺ στρατιωτῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ κατωτέρων ἀξιωματικῶν εἰς τὰς τῆς ὑπηρεσίας των σχέσεις *ὑπῆρξε σιδηρᾶ*, ἡ δὲ καρτερία καὶ ἡ ἀντοχὴ εἰς τοὺς ἀτρύτους κόπους καὶ τὰς παντοειδεῖς στερήσεις παραδειγματική, τὸ δὲ θάρρος καὶ ἡ γενναιότης ἀπαράμιλλα.

Ὥστε τὰ περὶ ἀπειθαρχίας καὶ τὰ κωμικώτατα περὶ ἀδίκου ἐκ μέρους ἡμῶν ἐπιθέσεως καὶ αἱ λοιπαὶ καταχθόνιαι διαδόσεις, εἶνε, ὡς πάντοτε διεσάλπισεν ἡ *Ἑβδομάς*, μῦθοι.

Τὸ ψήφισμα τοῦ κρητικοῦ λαοῦ. Εὐτυχεῖς λογιζόμεθα καταλήγοντες τὰ χρονογραφικὰ τῆς ἑβδομάδος ταύτης διὰ τοῦ τελευταίου ψηφίσματος τοῦ μεγαθύμου Κρητικοῦ λαοῦ.

«Διαμαρτυρόμεθα ἐντόνως κατὰ τῶν »ἐν ἡμιεπισήμοις ἀγγλικαῖς ἐφημερίσι »δημοσιευθέντων περὶ καταλήψεως τῆς »Πατρίδος ἡμῶν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ »κηρύττομεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώ»πων, ὅτι τοιαύτην αὐθαίρετον πρᾶξιν »πραγματοποιουμένην, ὁ κρητικὸς λαὸς »θέλει καταπολεμήσει δι' ὅλων τῶν δυ»νάμεών του».

Ἐλπίζομεν ὅτι τὴν αὐτὴν θὰ μετέλθωσι γλῶσσαν καὶ οἱ Θάσιοι καὶ οἱ Λήμνιοι καὶ οἱ Λέσβιοι καὶ οἱ Ῥόδιοι καὶ εἴτινες ἄλλοι, καθ' ὧν ἐν τελευτῶντι ΙΘ' αἰῶνι ἀπειλεῖται νέα κατάκτησις, καὶ ἐν τοῖς ὁποίοις ἴσως δὲν σφάλλεταί τις ἂν κατατάξῃ καὶ τοὺς Σαμίους! . . .

Ἑλλὰς καὶ Αἰθιοπία. Τὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ὅλως ἀπελπιστικά. Ἂν τὰ κυκλοῦντα ἡμᾶς ἔθνη κρατοῦσιν ὑψωμένην κατὰ τῶν χωρῶν ἡμῶν κατακτητικὴν χεῖρα. . . ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὑπάρχει καὶ εἷς φίλος, ὁ ἡγεμὼν τῶν ἡγεμόνων τῆς Αἰθιοπίας, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ἀβυσσινίας Ἰωάννης. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐκεῖ τρώγουσι τοὺς ἰχθῦς ὠμούς, ἀλλὰ γνωρίζουσι τὸν Ἡρόδοτον, ἐνῷ ἡμεῖς οἵτινες τοὺς τρώγομεν ἑψημένους, τὸν ἀγνοοῦμεν· εἶνε ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι καὶ τὸ κρέας αὐτὸ τὸ τρώγουσιν ἄψητον, ἀλλὰ γνωρίζουσι τὴν πρὸ τῆς πτώσεως καὶ μετὰ ταύτην Βυζαντινὴν ἱστορίαν, ἣν ἐπίσης ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν· γνωρίζουσι ποία ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐνῷ ἡμεῖς καὶ αὐτὸ ἀγνοοῦμεν. Λυπηρὸν ὅτι ὁ παρ' αὐτῷ ἀποσταλεὶς ἐξ Ὕδρας ἀξιόλογος ἰατρὸς ὁ κομιστὴς γενόμενος τόσων δώρων καὶ πληροφοριῶν δὲν ἠδυνήθη διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς του, νὰ φέρῃ καὶ τὴν δωρηθεῖσαν ἵππον μὲ τὰ ἀργυρᾶ ἐφίππιά της, ἰδίως δὲ τὴν δωρηθεῖσαν ἡμιόνον τὴν φέρουσαν σήματα στρατηγοῦ ἀγνώστου σώματος. Τολμῶμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἂν αἱ Ἀβυσσινιακαὶ ἐνέργειαι προεξετείνοντο καὶ μέχρι τῆς Ἀλβανίας, κάτι σπουδαιότερον θὰ κατωρθοῦτο.

ΓΥΪΛΦΟΡΔ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 422)

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ Ἀκαδημαϊκὴ αὕτη στολὴ καὶ τοῦ ἄρχοντος καὶ τῶν καθηγητῶν συνίστατο ἐκ χιτῶνος, χλαμύδος καὶ στεφάνου· καὶ διὰ μὲν τὴν ἰατρικὴν σχολὴν ὁ μὲν χιτὼν ἦτο . . . . . ἡ δὲ χλαμὺς ξανθή, διὰ δὲ τὴν φιλοσοφικὴν ὁ μὲν χιτὼν ἦτο πράσινος, ἡ δὲ χλαμὺς κυανῆ· οἱ τῆς νομικῆς σχολῆς καθηγηταὶ καὶ ὁ Ἄρχων ἐφόρουν χιτῶνα κυανοῦν, χλαμύδα δὲ ἰόχρουν. Πάντες δὲ εἶχον τὰς κνημῖδας ἐξ ἐρυθροῦ δέρματος. Τῆς δὲ θεολογικῆς σχολῆς οἱ καθηγηταὶ ὄντες ἱερεῖς δὲν ὑπεχρεοῦντο νὰ φέρωσι τὴν Ἀκαδημαϊκὴν στολήν.—Οἱ φοιτηταὶ δὲ κληθέντες φιλόλογοι ἔφερον στολὴν ἐκ χιτωνίσκου, χλαμύδος κυανοχρόου καὶ πετάσου ἀρχαϊκοῦ σχήματος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξειργάσθη καὶ ἑτέρα λιθίνη προτομὴ καὶ αὕτη δαπάνῃ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ συλλόγου ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς Κερκυραίου γλύπτου Ἰ. Καλοσγιέρου, ἵνα στηθῇ εἰς τὴν μεγάλην τῆς Ἀκαδημείας αἴθουσαν, ὁ δὲ σύλλογος τῶν καθηγητῶν προσήνεγκεν ἑκατέρῳ τῶν καλλιτεχνῶν τούτων 100 λίρας στερλίνας.

Ἡ πρώτη τῶν προτομῶν, ἔργον τοῦ Προσαλέντου, σώζεται σήμερον ἐπὶ βάθρου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἄλλοτε Ἰονίου Ἀκαδημείας ἐνταῦθα. Ἡ δὲ δευτέρα, ἔργον τοῦ Καλοσγιέρου, πρό τινων ἐτῶν μετεκομίσθη κατ' ἐπιταγὴν τῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἀθήνας, ἀγνοοῦμεν δὲ τὴν τύχην αὐτῆς.

Τὴν Ἀκαδήμειαν διῴκησεν ὁ κόμης Γυΐλφορδ μετ' ἐπιμελείας καὶ αὐταπαρνήσεως μέχρι τῆς 15 Ἰονίου 1827, ἡμέραν τῆς τελετῆς τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους, τὴν δ' ἐπιοῦσαν 16 ἀνεχώρησεν ἐκ Κερκύρας κατευθυνόμενος πρὸς τὸ Λονδῖνον ὅπου τὴν 2|14 Ὀκτωβρίου ἐτελεύτησεν ἐκ νόσου καρδιακῆς, ἐπετάχυνε δὲ τὸν θάνατον ἡ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν πτῶσις αὐτοῦ ἐκ τῆς ἁμάξης.

Ὁ ἔξοχος οὗτος ἀνὴρ διὰ πολλῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἀρετῶν πεπροικισμένος, ἦτο κάτοχος μεγίστης παιδείας, ἐλάλει δὲ ὀρθῶς πλὴν τῆς ἰδίας αὐτοῦ γλώσσης τὴν Γερμανικήν, τὴν Γαλλικήν, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν νεοελληνικήν, καὶ ἦτο ἐγκρατέστατος τῆς κλασικῆς φιλολογίας τῶν δύο ἀρχαιοτέρων γλωσσῶν Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, συγγράψας μάλιστα ἐν αὐταῖς καὶ Πινδαρικὴν ᾠδήν.

Τὸν θάνατον τοῦ κόμητος Γυΐλφορδ ἄπασα ἡ Ἑλλὰς ἐθρήνησε καὶ δικαίως, διότι ἐν αὐτῷ ἀπώλεσε τὸν ἱδρυτὴν τῆς μόνης ἐν τῇ κλασικῇ αὐτῆς γῇ Ἑστίας τῶν γραμμάτων πρὸς μόρφωσιν τῆς νεολαίας καὶ πανταχοῦ ἐξεδηλώθη παντὶ τρόπῳ τὸ αἴσθημα τῆς ἀπείρου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν μνήμην τοῦ γενναίου εὐεργέτου.

Διακεκριμένας δέ τις φοιτητὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημείας ἐδημοσίευσε διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα

ΦΡΙΔΕΡΙΚΩι ΚΟΜΗΤι ΓΥΙΛΦΟΡΔ
ΑΡΧΟΝΤι ΠΡΩΤΩ ΠΕΝΟΜΕΝΩι ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΩΣΣΕΤΟΣ
ΑΥΓΡΩι ΠΑΡ ΤΥΜΒΩι ΧΑΟΕΡΑΙ ΚΑΔΙΟΝΤΟ
|ΓΥΙΛΦΟΡΔ
ΚΑΚΕΙΝΟΝ ΧΗΡΑΙ ΠΙΕΡΙΔΕΣ ΚΑΛΕΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΑΤΕΝ ΠΑΛΛΑΣ, ΤΟΙΟΝ Δ' ΕΦΘΕΓΞΑΤΟ
|ΜΥΘΟΝ
ΑΥΤΟΣ ΕΤΙ ΖΩΕΙ, ΦΘΙΝΕΤΑΙ ΟΥΚ ΑΡΕΤΗ

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο λόγιός τις Κερκυραῖος μεθηρμήνευσεν οὕτως:

«Πλησίον τοῦ πενθίμου τύμβου αἱ χλοεραὶ Μοῦσαι ἐθρήνουν χηρεύουσαι καὶ ἀνεκάλουν ἐκεῖνον· ἤκουσε δ' αὐτῶν ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ καὶ εἶπε τοιαῦτα. Αὐτὸς εἰσέτι ζῇ· ἡ ἀρετὴ οὐδέποτε ἀποθνήσκει».

Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἐφημερίδι ἐν ἑτέρῳ ἀριθμῷ ἀναγινώσκομεν τάδε.

«Ἀφίκετο εἰς ἡμᾶς ἡ λυπηρὰ εἴδησις ὅτι ὁ ἐντιμότατος κόμης Γυΐλφορδ Ηρύτανις τῆς Ἰονίου Ἀκαδημείας μετὰ ὀλιγοήμερον νόσον ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἐν Λονδίνῳ ἐτῶν ἑξήκοντα καὶ ἑνὸς τὴν ἡλικίαν τῇ 14ῃ λήξαντος Ὀκτωβρίου 1827. Ἡ μὲν παιδεία διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔμεινεν ὀρφανὴ ἑνὸς τῶν κορυφαίων αὐτῆς προστατῶν, ἡ δὲ Ἀγγλία ἑνὸς τῶν εὐπαιδευτοτάτων αὐτῆς ὁμοτίμων, ἡ δὲ κοινωνία ἑνὸς τῶν εὐεργετικωτάτων καὶ ἀκεραιοτάτων αὐτῆς μελῶν, ἡ δὲ ἀπαρηγόρητος Ἑλληνικὴ νεολαία τοῦ φιλοστοργοτάτου πάτρος καὶ εὐεργέτου. Πλήρης εἶναι σύμπασα ἡ Εὐρώπη ἐκ τῆς φήμης τοῦ περιφανεστάτου τούτου ἀνδρός, οὗτινος αἱ τοσαῦται καὶ τοσοῦτον σπάνιαι ἀρεταὶ ἐφείλκυσαν παντάχοῦ καὶ πάντοτε τὴν παγκόσμιον ὑπόληψιν καὶ τὸν σεβασμόν, αἰσθήματα ἅτινα θέλουσι διαμένει ἰδιαζόντως καὶ ἀνεξιτήλως ἐγκεκολαμμένα ἐν ταῖς ψυχαῖς πάντων ἐκείνων, ὅσοι ηὐτύχησαν ν' ἀξιωθῶσι τῆς αὐτοῦ οἰκειότητος. Εἰς πολλοὺς ἄλλους ἰσοσταύλους αὐτῷ κατά τε τὸν βαθμὸν καὶ τὰ μέσα θέλει ἐπιτραπῆ ἴσως νὰ καυχῶνται ὅτι, ἐτίμησαν καὶ ἐπροστάτευσαν τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ὅτι πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῶν ὑπέστησαν οὐχὶ κοινὰς θυσίας, καὶ ὅτι ἠγωνίσαντο παντὶ σθένει πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἀγαθοποιίαν· ἀλλὰ τὸ νὰ βλέπῃ τις ἄνδρα εὐπατρίδην ἀνήκοντα εἰς τὸ ἐπιφανέστατον τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐθνῶν παραιτούμενον πάντων τῶν τοῦ γένους αὐτοῦ μεγαλείων, περιφρονοῦντα τὰς ἀναπαύσεις καὶ τὴν πολυτέλειαν τὴν ὑπὸ μεγάλης περιουσίας εἰς αὐτὸν χορηγουμένην, καὶ ὅστις ἐν μέσῳ ἀτρύτων μόχθων μετὰ ψυχῆς καρτερικῆς, μετ' ἀρετῆς καὶ ζήλου ὄντως Σωκρατικοῦ δράττεται τῆς πρώτης εὐκαιρίας, ὅπως ἀφιερώσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ περιουσίαν εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν πρόοδον τῶν φώτων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοῦτο εἶναι ἔργον ψυχῆς ὄντως εὐγενοῦς καὶ μεγάλης, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορία τῶν γραμμάτων ὀλίγιστα παρέχει παραδείγματα.—Ὁ θάνατος ἑπομένως τοῦ εὐγενοῦς τούτου καὶ γενναίου ἀνδρὸς εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀξιοθρήνητος ὅσῳ δυσχερέστατος ἀποβαίνει ν' ἀναπτείλῃ ἕτερος ἀγαπῶν, ὡς οὗτος, ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας τὴν τῆς Ἑλλάδος νεολαίαν, εὐνοῶν δὲ ἅμα καὶ προστατεύων μετὰ τῆς αὐτῆς ζέσεως, μετὰ τῆς αὐτῆς γενναιότητος, μετὰ τῶν αὐτῶν μέσων πᾶν εἶδος σπουδῆς κατὰ τὸν ἡμέτερον αἰῶνα».

Ἐν ἑτέρῳ δὲ προσέτι ἀριθμῷ τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος ἀναφέρεται τὸ ἑξῆς:

«Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ (17 Ὀκτωβρίου 1827) ἐν τῷ Ναῷ τῆς Υ. Θ. Σπηλιωτίσσης ἐτελέσθησαν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ Σώματος τῆς Ἀκαδημείας αἱ ἐπικήδειοι τιμαὶ πρὸς τὸν ἐντιμότατον κόμητα Γυΐλφορδ ἱδρυτὴν αὐτῆς. Συνελθοῦσαι περὶ μεσημβρίαν αἱ τοῦ Κράτους ἀρχαὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὸν ῥηθέντα ναὸν ὅλον καταπεπετασμένον πένθιμα· ἡ Αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ λόρδος μέγας ἁρμοστὴς καὶ ἡ Αὐτοῦ ὑψηλότης ὁ πρόεδρος τῆς Γερουσίας μετὰ τῶν ἄλλων ἱπποτῶν τοῦ διαπρεπεστάτου τάγματος τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου κατέλαβον τὰς θέσεις αὐτῶν περὶ τράπεζαν κεκαλυμμένην διὰ μέλανος μεταξάχνου, ὄντος τοῦ ἀποβιώσαντος ἑνὸς τῶν Μεγαλοσταύρων τοῦ εἰρημένου τάγματος· ἡ δὲ Αὐτοῦ Πανιερότης ὁ ἐπίσκοπος Παξῶν, ἐκπληρῶν καθήκοντα μητροπολίτου Κερκύρας, ἐτέλεσε τὴν νεκρώσιμον τελετήν, περατωθείσης τῆς ὁποίας ἐξεφώνησε τὸν ἐπιτάφιον λόγον ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερομόναχος Τυπάλδος καθηγητὴς τῆς θεολογίας. Δὲν ἐδέησε νὰ εἴπῃ πολλὰ ὁ ἱεροκῆρυξ περὶ τῶν ἀρετῶν, ὅσαι περιεκόσμουν τὸν ἀποβιώσαντα, ὅπως συγκινήσῃ τὸ ἀκροατήριον· εὐθὺς ἅμα ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ Γυΐλφορδ, δάκρυα κατέρρευσαν ἀστακτὶ ἀπὸ τῶν ὀμμάτων πάντων, καὶ αὐτὸς δὲ πλεονάκις διεκόπη ὑπὸ τῶν ἰδίων λυγμῶν. Ἡ σκηνὴ ἦτο εἰς τὸ ἔπακρον συγκινητική, οὐδ' ἐφαίνετο ἐκείνη τελετὴ πάνδημος, ἀλλὰ τελουμένη ὑπὸ οἰκογενείας συνελθούσης, ὅπως θρηνήσῃ πατέρα αἴφνης ἀπὸ τὸν κόλπον αὐτῆς ἀναρπασθέντα. Οἱ καθηγηταὶ ἐθρήνουν τὸν εὐεργετικώτατον φίλον· ἡ νεολαία τὸν γενναῖον προστάτην τὸν χειραγωγοῦντα αὐτὴν εἰς τὸ ἐπίπονον τῆς παιδείας στάδιον, τὸ δὲ κοινὸν συνεμερίζετο τὴν θλῖψιν ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου, ὅπερ αἱ ὑπερβάλλουσαι τῶν ἀρετῶν μόναι δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν, ὁσάκις μόνον σκοπὸν ἔχουσι τὴν διαρκῆ τῶν ἐθνῶν εὐδαιμονίαν τὴν διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως εἰς αὐτὰ χορηγουμένην. Ἀφ' οὗ ὁ ἱεροκῆρυξ μετὰ μεγίστης δυνάμεως καὶ εὐγλωττίας ἐπανέλαβεν ὅτι ἕκαστος βαθέως ἠσθάνετο, καὶ ὅπερ θέλει διαμένει ἀνεξαλείπτως ἐγκεχαραγμένον ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ καρδίᾳ, κατέστρεψε τὸν λόγον διὰ τῶν παραμυθητικῶν ἐκείνων ἐκφράσεων, δι' ὧν ἡ Ἱερὰ Γραφὴ παρηγορεῖ τὰς ψυχὰς ἐν ταῖς ἐ-

σχάταις δοκιμασίαις καὶ ταῖς πικρίαις τοῦ παρόντος βίου λέγων, ὅτι ἀνεξερεύνητοι αἱ κρίσεις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ».

Ταῦτα σᾶς γράφω ἐν ὀλίγοις περὶ τοῦ ἀνδρὸς παραλείπων ἄλλα πολλά.

Μ. Πλχ.

ΣΕΙΣΜΟΦΟΒΙΑ

— Ἐγὼ νὰ κοιμηθῶ μέσα;! ἔξω, 'ς τὴν αὐλή.

— Τί 'ς τὴν αὐλή! εἶπα τῆς γυναίκας μου νὰ πάμε 'ς τὴ σταφίδα. . . Σεισμὸς σοῦ λέει· δὲν εἶνε παῖζε γέλασε.

— Τὸ σπίτι σου εἶνε χαμηλό.

— Ποιὸς τὸ λέει; ἀπ' ἔξω φαίνεται χαμηλό, μέσα ἔχει ἕναν ψηλό! . . .

Οἱ χωρικοὶ καθ' ὁμίλους εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀνήσυχοι καὶ πεφοβισμένοι, ἐσκέπτοντο ἕκαστος περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς ζωῆς του. Πρὸ μακροῦ εἶχε διαδοθῆ ὅτι φοβερός, καταστρεπτικώτατος σεισμὸς θὰ ἐγίνετο κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ εἷς ἠρώτα τὸν ἄλλον περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ τῆς διαδόσεως· τινὲς δύσπιστοι κάπως, ἐπληροφόρουν τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἀπὸ τοῦ ἰατροῦ μέχρι τοῦ ὑπογραμματέως τοῦ δημαρχείου, θέλοντες νὰ ἀκούσωσι τὰς περὶ σεισμοῦ ἰδέας των, ζητοῦντες νὰ ἀρυσθῶσιν ἀπὸ τὰς γνώσεις ἐκείνων τὸ θάρρος καὶ τὴν ἡσυχίαν των. Ἐννοήσαντες ὅμως ταχέως, ὅτι οὗτοι εἶχον περισσότερον ἀνάγκην τοῦ θάρρους ἐκείνων ἀπηλπίσθησαν ταχέως καὶ τρέμοντες, ἔσπευδον ἕκαστος εἰς τὸν οἰκόν του ἵνα προφυλάξῃ ὅπως ὅπως ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἰδικούς του ἐκ τῆς πανωλεθρίας. Ἑκάστοτε ἵσταντο εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου τῶν καὶ ἀντήλλασσον ὀλίγας λέξεις διὰ νὰ κάμουν ξηρὸν θάρρος.

— Δὲν εἶν' τίποτε, ἀδερφέ· ποιὸς τό εἶπε; . . .

— Τί ποιὸς τὸ εἶπε· ἦταν τηλεγράφημα. Τὸ εἶπε ἕνας ἀστρονόμος.

— Καλά· ποιὸς τὰ ξέρει τοῦ Θεοῦ τὰ μεγαλεῖα!

— Τοῦ Θεοῦ τὰ μεγαλεῖα. . . . κοιμήσου μέσα γτέ!

— Ἐγώ, μέσα θὰ κοιμηθῶ. . .

Καὶ μὲ ὅλον τὸ θάρρος τὸ ὁποῖον ἤθελε νὰ ἐπιδείξῃ χάριν φιλοτιμίας ὁ ἀγαθὸς χωρικός, πρῶτος ἔσπευσε νὰ προφυλαχθῇ.

Δὲν εἶχον ὅμως ἄδικον οἱ χωρικοί. Τὸ παράδειγμα ἔδιδον ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους οὗτοι θεωροῦσι ταμεῖα ἀκένωτα σοφίας, εἴτε διότι γνωρίζουν πέντε γράμματα καὶ δύνανται εἰς τὸ καφενεῖον νὰ συζητοῦσι περὶ ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, εἴτε διότι εἶνε πλούσιοι, ἂν καὶ ἡ ὑπογραφή των εἶνε ὀλίγον *δυσανάγνωστος* ἀφοῦ λοιπὸν οὗτοι, οἱ ὁποῖοι εἶνε διὰ τοὺς χωρικοὺς ὅ,τι οἱ Μανδαρῖνοι διὰ τοὺς Ἰνδούς, ἔσπευδον νὰ προφυλάξωσι τὰς οἰκογενείας των εἰς χαμηλὰ σπίτια, δὲν ἠδύναντο καὶ οὗτοι νὰ μείνωσιν ἀτάραχοι. Πλὴν τούτου ἐμάνθανον καθ' ἡμέραν τὰς φοβερὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ἔπαθον οἱ δυστυχεῖς πληθυσμοὶ τῆς Κυπαρισσίας, ἠσθάνοντο καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς 15 καὶ ἐντεῦθεν τὴν γῆν σαλευομένην ὑπὸ τοὺς πόδας των καὶ ἐνεθυμοῦντο μετὰ φρίκης τὴν φοβερὰν ἐκείνην νύκτα.

*

Ὅλοι ἐκοιμῶντο τότε ἀπὸ τοῦ ἐργάτου, ὅστις ἔδειρε πρῶτον τὴν γυναῖκά του, διότι δὲν τῷ ἔδωκεν ἀπὸ τὰ ἡμερεσιούλια της ἀρκετὰ χρήματα νὰ μεθύσῃ τὴν ἡμέραν, μέχρι τοῦ μεγάλου σταφιδοκτήμονος τοῦ ὀνειρευομένου ἐκ τῆς νέας συγκομιδῆς σωροὺς ταλλήρων, ὑψηλοὺς ὅσον τὸ ἀπέναντι ὄρος τῆς Κεφαλληνίας. Πρὸ μικροῦ, περὶ τὴν ἑνάτην, ἄνεμος σφοδρὸς εἶχεν ἐγερθῆ· τὰ δένδρα ἔτριζον εἰς τὰ στελέχη των καὶ ἐβόῳζον φρικωδῶς· τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν ἐκλείοντο μετὰ πατάγου καὶ εἰς τὰς στέγας οἱ κέραμοι ἐκρότουν θορυβωδῶς, ὡσεὶ ὁ Ζούδιαρης τοῦ Ἰμὰμ-Τσαούση νὰ ἐδίωξε κάνένα ἐξωτικό· ἡ βροχὴ ἔπιπτε μὲ ὁρμήν, αἱ ἀστραπαὶ ἦσαν ἀλεπάλληλοι, ἠκούετο δὲ παλμώδης καὶ παρατεταμένος ὁ βρόμος τοῦ κεραυνοῦ.

— Τί εἶνε, νόνα; ἠρώτα ἐξυπνοῦν τὸ μικρὸν τὴν μάμην του.

— Μπουμπουνίζει.

— Γιατί;

— Ὁ Θεὸς κυλάει τὰ βαρέλια 'ς τὸν οὐρανό.

— Ὄχι, δὲν τὸ ξέρεις· ἐφώναζε τὸ μεγαλείτερον, τὸ ὁποῖον ἐνεθυμεῖτο τί τῷ εἶχον εἴπῃ περὶ τούτου τὸ προηγούμενον ἔτος· ὁ Χριστὸς κυνηγάει τὸ διάβολο καβάλα καὶ ἀπὸ τὰ πέταλά του πετοῦνται οἱ σπίθες.

Ἡ μάμμη ἔπτυε τρὶς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ διαβόλου ἐσταύρωνε διὰ τῆς χειρὸς τὸ μικρὸν καὶ τὸ ἠνάγκαζε νὰ κοιμηθῇ.

Ἡ βροχὴ ἂν καὶ ὁρμητικὴ δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ. Ὁ ἄνεμος μετ' ὀλίγον διεσκόρπισε τὰ σύννεφα καὶ ἐκαθάρισε τὸν οὐρανόν, οἱ ἀστέρες ἐφάνησαν εἰς τὸ στερέωμα λαμπροί· ἡσυχία παντελὴς ἐπεκράτει εἰς τὴν κωμόπολιν, βυθισμένην ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ σκότος καὶ τὸν ὕπνον. Ἐκ διαλειμμάτων ἠκούοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς φωναὶ τῶν σκοπῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀλλαγῆς, ἡ βραχνὴ φωνὴ τῶν ἀλεκτρυόνων οἵτινες οἱονεὶ προητοίμαζον τὸν λαρυγγᾶ των διὰ τὴν ἐγγίζουσαν μεσονύκτιον συναυλίαν.

Δὲν εἶχον κοιμηθῆ ἀκόμη. Αἴφνης ἠσθάνθην τὴν τράπεζαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστήριζον τὰς χεῖράς μου, σειομένην ἡσύχως, ἀνεπαισθήτως τὸ κατ' ἀρχάς, ὡς ὁπόταν ξύεται σκύλος, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν παλλομένην σφοδρότερον. Συγχρόνως θόρυβος ἀσυνήθης καὶ τρομερὸς ἤχισε καθ' ὅλην τὴν οἰκίαν. Οἱ ὑαλοι τῶν παραθύρων ἔτριζον ἀδιακόπως καὶ θορυβωδῶς, αἱ θύραι ἤνοιγον καὶ ἔκλειον

Ο ΗΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΕΝΟΣ

Τὸ ἑσπέρας, εἰς ὡρισμένην ὥραν, ἡ θέα τῆς ἐξοχῆς ἐνσαλάζει ἐν τῇ ψυχῇ ἀόριστόν τινα μελαγχολίαν, παραπλησίαν πως πρὸς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκείνην τῆς καρδίας ἀμηχανίαν, ὑφ' ἧς καταλαμβάνονται τὰ παιδία, ὅταν διαφυγόντα λάθρα τοῦ οἴκου καὶ περιπλανηθέντα ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἀπὸ στενωποῦ εἰς στενωπόν, ἀπὸ ἀγροκηπίου εἰς ἀγροκήπιον, προχωροῦσι, προχωροῦσι, προχωροῦσι, ἕως οὗ ἐννοήσωσιν αἴφνης ὅτι ἔμειναν μόνα· παρατηροῦσι πέριξ, ὁ τόπος εἶναι ζοφερὸς καὶ ἀπαίσιος· παρατηροῦσιν ὄπισθεν, ἀπώλεσαν τὰ ἴχνη τῆς ὁδοῦ· ὑψοῦσι τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν, ὁ ἥλιος ἐξηφανίσθη· ἡ μήτηρ, ἡ πτωχὴ μήτηρ, περιμένει· Θεέ μου, τί ἔκαμα! ἀναφωνοῦσι, καὶ ἵστανται ἐκεῖ ὡς ὀνειρευόμενα, μόλις κατορθοῦντα νὰ καταπνίζωσι τὰ ἕτοιμα νὰ ἐκραγῶσιν ὡς χείμαρρος δάκρυα, καὶ μὲ τὴν καρδίαν ἀνάστατον. Τοιαύτη τις περίπου εἶναι καὶ ἡ κυριεύουσα τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ μελαγχολία, κατὰ τὴν μυστηριώδη ἐκείνην ὥραν, τὴν ἀμέσως ἑπομένην τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν τὰ ἀντικείμενα ἀπολλύασι βαθμηδὸν τὸ ἴδιον χρῶμα, καθιστάμενα ἅπαντα ὁμοιόχροα, καὶ κατὰ μῆκος τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων φαίνεται μόνον λεπτή τις λωρὶς ὑπολεύκως χρυσίζοντος οὐρανοῦ, ὕπερθεν τῆς ὁποίας ἄρχονται συμπυκνούμενα τὰ ἄστρα. Εἶναι πένθιμος ἡ ὥρα ἐκείνη. Καὶ τὴν καθιστᾶσι μᾶλλον πένθιμον ὁ μονότονος κοασμὸς τῶν βατράχων καὶ ἡ ἀπομεμακρυσμένη ἐκείνη ὑλακὴ τῶν κυνῶν, ἡ διακόπτουσα ἐκ διαλειμμάτων τὴν βαθεῖαν καὶ ἐπιβλητικὴν σιγὴν τῆς ἐξοχῆς. Εἰς τὸν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην βαδίζοντα διὰ μονήρους στενωποῦ πρὸς τὴν πόλιν, ἱκανὴν εἰσέτι ἀπέχουσαν ἀπόστασιν, μὴ διακρίνοντα πέριξ ψυχὴν ζῶσαν, καὶ μὴ ἀκούοντα ἢ μόνον τὸν θόρυβον τῶν ἰδίων βημάτων, ἡ ὑλακὴ ἐκείνη τῶν κυνῶν ἀρχεται καθισταμένη ὀχληρά, δυσάρεστος· ὄχι ὅτι τῷ ἐμποιεῖ φόβον· ἀλλά. . . . καλλίτερον νὰ ἔλειπε, τέλος πάντων. Διερχόμενος πρὸ τῶν θυρῶν τῶν ἀγροκηπίων, ἀρχεται βαδίζων ἀκροποδητεῖ ὅπως μὴ ἐξεγείρῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ὄπισθεν ἐκεῖ συνεσπειραμένου κυνός, κρατεῖ τὴν ἀναπνοήν του, τείνει τὸ οὖς· ἤδη εὑρίσκεται μακρὰν τῆς θύρας, εἶναι ἀσφαλής, ὅτε αἴφνης ἐκρήγνυται ὄπισθεν αὐτοῦ κατηραμένη ὑλακὴ ἥτις τοῦ ἀναστατώνει τὰ νεῦρα· προχωρεῖ χωρὶς ποσῶς νὰ στρέψῃ ὄπισθεν· ἀλλὰ τῷ φαίνεται ὡς νὰ τὸ βλέπῃ τὸ ἄγριον ζῷον, μὲ τὸ ῥύγχος προβάλλον διὰ τῶν κιγκλίδων τῆς θύρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σπινθροβολοῦντας· αἰ,! καὶ νὰ τὸν *ξεκοιλιάζε!* Καὶ προχωρεῖ, ἀλλὰ πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, διότι δὲν φροντίζει τόσον διὰ τὸν ἀηδῆ κονιορτόν, ἀρκεῖ νὰ μὴ πλησιάζῃ πολὺ τοὺς φραγμούς· δὲν τολμᾷ νὰ ῥίψῃ βλέμμα ἐντός· δυνατόν νὰ ἐνεδρεύῃ κάποιος· δὲν θὰ ἦτο ἡ πρώτη φορὰ καθ'

μετὰ πατάγου, αἱ καθέκλαι ἀνεπήδων μικρὸν ὅμως, ποτήρια δὲ καὶ ἄλλα σκεύη ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐχόρευον ὡς ἀκανθόχοιροι εἰς τὸν κρότον τυμπάνου. Ἐπειδὴ ἡ οἰκία εἶνε λιθόκτιστος οἱ τοῖχοι ἔτριζον· τὰ κονιάματα τῶν μεσοτοίχων καὶ τὰ γεισώματα ἐκρημνίζοντο ἐπὶ τοῦ πατώματος προξενοῦντα φρικίασιν ὡς ὅτε πίπτει χῶμα ἐπὶ τῶν σανίδων φερέτρου... Ἠγέρθην καὶ ἠθέλησα νὰ δράμω εἰς τὰς φωνὰς τῶν οἰκείων μου· ἡ μήτηρ μου μᾶς ἐκάλει νὰ μαζευθῶμεν ὅλοι εἰς ἓν δωμάτιον, ἀφοῦ δὲν ἦτο εὔκολος ἡ φυγὴ καὶ ἂν ἔλθῃ ἡ καταστροφὴ νὰ μᾶς εὕρῃ ὅλους μαζῆ. Δὲν ἠδυνήθην ὅμως νὰ ὑπακούσω εἰς τὰς φωνάς της, διότι ὡς παρεσύρθην ὑπὸ τῶν δονισμῶν, ἐξῆλθον τοῦ δωματίου καὶ ἐφερόμην ἄκων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἔπεσα ἐντὸς μιᾶς σκάφης ὅπου εἶχεν ἀναπαύσει προζύμι ἡ μήτηρ μου διὰ νὰ ζυμώσῃ τὴν πρωΐαν, ἐρρίφθην ἐπὶ μιᾶς τραπέζης, προσεώσθην ἐπὶ ἑνὸς τοίχου, ἔθραυσα διὰ τῆς κεφαλῆς μου μίαν ὕαλον τοῦ ἐρμαρίου καὶ τὴν κεφαλήν μου διὰ τῆς ὑάλου καὶ τέλος ἐξηντλημένος, ἥρπασα μὲ τὰς δύο μου χεῖρας, ὡς ναυαγὸς σχοινίον, τὸ ὁποῖον τῷ ρίπτουν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, τὸ ἡμίφυλλον τῆς θύρας καὶ ἐταλαντευόμην ἄκων μὲ αὐτό, ὡς ἐκρεμὲς ὡρολογίου.... Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἤκουσα ἠχοῦντας ἐκ τοῦ σεισμοῦ βραδέως καὶ πενθύμως τοὺς κώδωνας τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἡ τεταραγμένη φαντασία μου παρέστησαν αὐτούς, ὡς τοὺς κώδωνας τοῦ Σικελικοῦ ἑσπερινοῦ ἀγγέλοντας καταστροφήν...

Οἱ εἰς τὰς ἐξοχὰς διαμένοντες δὲν ἦσαν εὐτυχέστεροι ἡμῶν. Ἔπεσεν ἕκαστος ὅπου εὑρέθη, ἄλλοι εἰς τὰ στρατώνια, ἄλλοι εἰς τὰ ἀλώνια, ἄλλοι εἰς τοὺς τράφους, ἔβλεπον τὴν γῆν χορεύουσαν καὶ συνεχόρευον καὶ αὐτοὶ καὶ κατεξεσχίζοντο ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν, ὡς ὁ Ἱερεὺς τοῦ μύθου εἰς τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος τοῦ τσοπάνη του, τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει οὗτος δῶρον παρὰ τοῦ ἀγγέλου διὰ τὸ πολὺ λιβάνι τὸ ὁποῖον ἔκαυσεν εἰς τὸν Θεόν.... Τὰ ἀλώνια μὲ τὴν σταφίδα, ἐσχηματίζον κύματα ὑψηλὰ καὶ βαθεῖς λάκκους· αἱ ἀχύριναι καλύβαι ἐπήδων, ὡς γιγαντιαῖαι ἄρκτοι εἰς τοὺς ἤχους τοῦ *ντεφίου* τοῦ ἀγρίου τραγουδίου πιναροῦ Βουλγάρου, αἱ κορυφαὶ τῶν κυπαρίσσων καὶ τῶν ἐλαιῶν ἤγγιζον εἰς τὴν γῆν.... Ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς κωμοπόλεως οἱ τριγμοὶ τῶν τοίχων, αἱ ἀναπάλσεις τῶν στεγῶν καὶ ἡ προστριβὴ τῶν κεράμων, συνηνοῦτο εἰς ἕνα φοβερὸν καὶ ἀπαίσιον κρότον, πείθοντα τοὺς ἀκούοντας ὅτι οὐδεὶς οἶκος ἔμενεν ὄρθιος.

Ὅτε ἔπαυσεν ὁ σεισμὸς καὶ ἕκαστος ἐβεβαιώθη περὶ τῆς σωτηρίας τῆς οἰκογενείας του, ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἀνελογίσθησαν τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς πατριώτας των, καὶ τρέμοντες, φρικιῶντες, ἤνοιξαν πρῶτοι τὰ παράθυρα ἵνα ἴδουν, ὡς ἐπίστευον, σωροὺς καὶ συντρίμματα. Ἅμα ὅμως εἶδον τοὺς οἴκους ὅλους σώους καὶ μετὰ μικρὸν ἐβεβαιώθησαν ὅτι ὅλοι, ὅλοι, ζοῦν καὶ εἶνε ὑγιεῖς, ἐλησμόνησαν τὸν κίνδυνον, διεχύθησαν εἰς τὰς ὁδούς, ὅπου συναντώμενοι ἔβαλλον ἀναφωνήσεις χαρᾶς, ὡς ἀδελφοὶ συναντώμενοι μετὰ μυριόνεκρον μάχην. Οἱ χωρικοὶ ἔσπευδον εἰς τὴν ἀγορὰν ὅπου ὅλα τὰ καταστήματα εἶχον ἀνοιχθῇ διότι ἐκ τοῦ σεισμοῦ οἱ μοχλοὶ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων εἶχον ὑποχωρήσει. Μετ' ὀλίγον τὰ καφενεῖα ἠνοίχθησαν καὶ ἕκαστος φέρων ἐπ' αὐτοῦ ὅ,τι ἐπρόφθασε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ τρόμου καὶ τῆς συγχύσεως, εἰσήρχετο, διέτασσε τὸν καφέν του καὶ μὲ τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα ἐλάμβανε μέρος εἰς τὰς περὶ σεισμοῦ συζητήσεις:

— Ἔτσι εἶνε, ἀδελφέ, ἔλεγεν ὁ ἰατρός· καθὼς ἔχεις σὺ τὸ βῶδί σου ὁ ἄλλος τὴ σταφίδα του, ὁ τρίτος τὸ τυρί του ἔχει καὶ ἡ γῆ τὰ μέταλλά της· καθὼς σὺ ἅμα θυμώσῃς θὰ δείρῃς τὴ γυναῖκά σου, ἔτσι καὶ ἡ γῆ θέλει νὰ ξεθυμάνῃ· ἔχει μέταλλα καὶ τρέμει....

— Ὥστε μέταλλα ἔχει μέσα του καὶ ὁ γερο-Θεοδόσης ποὺ τρέμει! καλὸ κι' αὐτό· εἶπεν εἰς χωρικὸς εἰς τὸν πλησίον του ἡσύχως.

— Ἐγώ, ἔλεγεν ἄλλος χωρικός, ἔκανα νὰ σηκωθῶ καὶ πάλε ἔπεφτα καὶ ἐσυλλογιζόμουν μοναχός μου ἂν ἤμουν μεθυσμένος ἢ ὄχι...

— Ἐγὼ ἔπεσα 'στὰ χείλια τοῦ πηγαδιοῦ· τίποτα δὲν ἄκουα παρὰ τὸ νερὸ ποὺ ἐκόχλαζε, σὰν νὰ ἦταν ἀπάνω σὲ φωτιά....

— Τὰ μέταλλα; εἶπε πάλιν ὁ ἰατρὸς ἐπισήμως.

— Καὶ ἦταν δυνατὸς σεισμός.

— Καὶ ἐβάσταξε κάμποσο!

— Ἐβάσταξε λέει! .. νὰ πᾷς ἀπὸ 'δῶ ἕως τὴν Πάτρα κι' ἀκόμη νὰ κουνιέσαι!

Ἀπ' ἐδῶ αἱ Πάτραι ἀπέχουν 10 ὥρας!

Τὰς συζητήσεις διέκοψαν μετὰ μικρὸν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν, καλοῦντες τοὺς πιστοὺς ὅπως εὐχαριστήσουν τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν των. Ὀλίγαι *μυροφόροι*, ὡς λέγονται ἐνταῦθα αἱ ἄνω τοῦ τεσσαρακοστοῦ γυναῖκες, ἐφάνησαν, ὡς σκιαὶ διερχόμεναι τὴν ἀγορὰν καὶ τινες ἄνδρες διακρινόμενοι ἐπὶ ταπεινότητι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀπληστίᾳ κατὰ τὰς μετὰ τῶν χωρικῶν συναλλαγάς των, οἱ δὲ λοιποί, συλλογιζόμενοι ὅτι ἅμα τῇ αὐγῇ εἶχον νὰ σκεφθῶσι δὶὰ τὸ ψωμάκι τῆς ἡμέρας, ἐπροτίμησαν νὰ κοιμηθοῦν.

*

Ἀλλ' ὁ κίνδυνος οὗτος — ὁ τῆς 15 — δὲν περιεμένετο· ὁ φόβος αὐτοῦ, ὁ στυγνός, ὁ κόβων αἷμνης τοῦ αἵματος τὴν κυκλοφορίαν, ἦλθε διὰ μίαν στιγμὴν καὶ συναπῆλθε μετὰ τοῦ κινδύνου. Ἀλλ' ἤδη ἀνεμένετο, προσεδοκᾶτο καὶ ἡ ἀδιάλειπτος προσδοκία, εἴτε καλοῦ εἴτε κακοῦ εἶνε πάντοτε φοβερὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον. Οἱ δυστυχεῖς χωρικοὶ τῶν ὁποίων ἡ ἐξημμένη φαντασία ἦτο γεμάτη ἀπὸ τὰς φρικαλέας σκηνὰς τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν ἡν θὰ συνέβαινε τὸ τοιοῦτο. Ἐὰν ἀκούσῃ ὄπισθεν αὐτοῦ ἦχον βημάτων ἢ τὴν φωνὴν δύο συνοδοιπόρων συνδιαλεγομένων, δὲν στρέφει ποσῶς ὀπίσω νὰ ἴδῃ ποῖοι εἶναι, ὡς ἄνθρωπος ὑποπτευόμενος ἠφοβούμενος, διότι θὰ ἦτο ἀνανδρία· ἀλλὰ προχωρεῖ πάντοτε, τείνων τὸ οὖς, καί, προσποιούμενος ὅτι βλέπει πλαγίως πρὸς τὸν ἀγρόν, κατοπτεύει τὰς κινήσεις αὐτῶν διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ. Καὶ ἐὰν διευθύνων ἐμπρὸς τὸ βλέμμα, διακρίνει μακρόθεν διευθυνομένους πρὸς αὐτὸν δύο ἀνθρώπους ἐφίππους, περιετυλιγμένους εἰς μέγαν μέλανα μανδύαν καὶ φέροντας εἰς τὴν κεφαλὴν πῖλον δίκογχον[1], ἡ καρδία του ἀνακουφίζεται, ἐπισπεύδει τὸ βῆμα, καὶ φθᾶς πλησίον τῶν ἀπροσδοκήτων ἐκείνων φίλων, ἀφίνει αὐτοῖς ἅπαν τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ ἀποσυρόμενος εἰς τὸ ἄκρον, ἀτενίζων αὐτοὺς μετὰ σεβασμοῦ καὶ προσηνείας καὶ δεχόμενος ἐπίσης εὐμενῶς τὸ αὐστηρὸν καὶ ἐρευνητικὸν αὐτῶν βλέμμα. Ὅταν τέλος πάντων φθάσῃ εἰς τὰς εὐλογημένας ἐκείνας πύλας τῆς πόλεως καὶ ἴδῃ τὰ πρῶτα φῶτα τῆς πρώτης ὁδοῦ. — Εὐλογητὸς ὁ Θεός: — ἀναφωνεῖ ἀφαιρῶν διὰ τοῦ μανδηλίου τὴν κόνιν τῶν ὑποδημάτων του· — ἐφθάσαμεν.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ διαβαίνων ἔμπροσθεν τῆς θύρας νεκροταφείου δὲν σταματᾷ ποσῶς ἐκεῖ τὸ βῆμα, καίτοι ἀπηλλαγμένος τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ τῶν φαντασιωδῶν φόβων τοῦ ὄχλου καὶ τῶν νηπίων· σπεύδει εὐθύ, ἑνὸς βλέμματος ἀξιῶν τὰς κιγκλίδας ἐκείνας, καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν. Διερχόμενα ἔμπροσθεν τῶν μεμονωμένων ναΐδίων τῆς ἐξοχῆς, τὰ μικρὰ παιδία ταράσσονταί πως ἐκ τοῦ θορύβου τῶν ἰδίων βημάτων, ὁ ὁποῖος διεισδύων διὰ τῶν ἀνεῳγμένων παραθύρων, ἀντηχεῖ ὑπὸ τὸν ζοφερὸν θόλον. Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καὶ ἐνόσῳ πρὸς τὴν δύσιν φαίνεται εἰσέτι λείψανόν τι λυκαυγοῦς, αἱ οἰκογένειαι, αἱ διερχόμεναι τὸ θέρος ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἵστανται ἐπὶ τῶν ἐξωστῶν, θεώμεναι ἐν σιγῇ τὸ μελαγχολικὸν ἐκεῖνο θέαμα, ὅπερ παρουσιάζει ἡ βαθμιαία κατάβασις τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς ἐξοχῆς· τὰ παιδία δεικνύουσιν εἰς ἀλλήλα διὰ τοῦ δακτύλου τὰ φῶτα τὰ ἀναπτόμενα ἓν πρὸς ἓν ἐν τοῖς ἀγροτικοῖς οἰκίσκοις, ἢ ζητοῦσι νὰ μάθωσιν ἀπὸ τὸν πατέρα τὰ ὀνόματα τῶν ἀστέρων, καὶ ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐκεῖ ἄνθρωποι ὡς ἡμεῖς· αἱ νεάνιδες, καθήμεναι κατὰ μόνας, μὲ τὸν βραχίονα ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τῆς ἕδρας καὶ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ἀτενίζουσι τὰ ὄμματα πρὸς τὰ μακρόθεν προβάλλοντα ὄρη, βεβυθισμέναι εἰς σκέψεις. Ἀλλὰ δὲν σκέπτονται τὰ ὄρη ἐκεῖνα· τὰς στίγμας ἐκείνας ἡ σκέψις αὐτῶν ἵπταται ἀπηυδηκυῖα μακρὰν τῆς ἐρημίας καὶ τῆς βαθείας ἐκείνης σιγῆς· τὰς στιγμὰς ἐκείνας, καίτοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν εὑρισκόμεναι, αἰσθάνονται ἑαυτὰς μόνας, ἐγκαταλελειμμένας· αἰσθάνονται ὅτι σπουδαία τις εὐτυχία ταῖς ἀφῃρέθη, αἰσθάνονται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν μέγα τι κενόν, ὅτι δὲν διέρχονται πλήρη τὴν ζωὴν αὐτῶν· καὶ ἡ φαντασία αὐτῶν τρέχει ἀκατάσχετος πρὸς τὴν πόλιν, διεισδύει ἐν τῷ θελκτικῷ στροβίλῳ τῶν χορῶν, ἐρευνᾷ καὶ ἀνευρίσκει προσφιλεῖς ὄψεις ἀπὸ μακροῦ χρόνου λησμονημένας, ἀπολαύει ἀναπαραστῶσα τὴν εἰκόνα αὐτῶν, ἐκεῖ, παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς, ὅπως συμμετάσχῃ μετ' αὐτῶν τῆς γλυκείας ἐκείνης μελαγχολίας· καὶ ὑπολογίζουσι τὸν χρόνον ὃν θὰ διέλθωσιν εἰσέτι ἐν τῇ ἐξοχῇ, καὶ διατρέχουσι διὰ τοῦ νοὸς τὸν χρόνον ἐκεῖνον, οἱονεὶ προεξοφλοῦσαι τὴν ἐκ τῆς ἐπανόδου καὶ τῆς πρώτης συναντήσεώς των μετὰ τῶν προσφιλῶν ἐκείνων ὄντων χαράν, καὶ συνερχόμεναι εἶτα ἀπὸ τῶν ὡραίων ἐκείνων καὶ εὐφροσύνων ἐνδαλμάτων ὡς ἀπὸ ὀνείρου.

Ὦ! ἡ ἑσπερινὴ ἐκείνη ὥρα, ἐν μέσῳ τῆς ἐξοχῆς, εἶναι ὥρα πένθιμος. Κὰν ἔτι εὑρίσκεσθε παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς γυναικὸς ἣν λατρεύετε, τοῦτέστιν εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς εὐτυχίας σας, δὲν θὰ διήρχοντο διὰ τοῦ πνεύματός σας ἡ θλιβεραὶ εἰκόνες, ἐπὶ τῶν χειλέων σας δὲν θὰ ἀντήχουν ἡ θλιβεροὶ λόγοι.

Ἀκριβῶς τοιαύτην ὥραν, τὴν ἑσπέραν μιᾶς ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Μαΐου τοῦ χίλια ὀκτακόσια ἑξήκοντα ἕξ, ἐπὶ μονήρους στενωποῦ διαυλακούσης τὴν κατωφέρειαν λόφου, παρά τινι τῶν ἀγροτικῶν ἐκείνων εἰκονοστασίων, ἐν οἷς παρίσταται ἐζωγραφημένη εἰς τὸ βάθος κοιλώματος, ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἵσταντο συνδιαλεγόμενοι ἠρέμα νεᾶνίς τις καὶ εἷς στρατιώτης· ἐκείνη μὲν καθημένη ἐπὶ ὀγκώδους λίθου προσηρμοσμένου εἰς τὴν γωνίαν τοῦ εἰκονοστασίου, μὲ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῆς παλάμης τῶν χειρῶν· οὗτος δὲ ὄρθιος πλησίον αὐτῆς, στηριζόμενος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ὤμου εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἐσταυρωμένους ἔχων τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ στήθους. Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔφερε τὸ σύνηθες τῆς ἐργασίας, ὡς καλοῦσιν αὐτὸ οἱ στρατιωτικοί, πηλίκιον· εἶχεν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν χλαῖναν καὶ πρὸ τῶν ποδῶν τὴν σιτιοδόχην, ἐπ' αὐτῆς δὲ ἓν δέμα. Ἡ νεᾶνις προσέδιδεν ἐν τῇ στάσει αὐτῆς ποιάν τινα κόπωσιν καὶ ἀπογοήτευσιν, ἠτένιζε δὲ τοὺς ἀκινητοῦντας ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν· μικρὸς λύχνος, ὅστις ἔκαιε πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Μαρίας, ἔρριπτε τὴν ὠχρὰν αὐτῆς ἀκτῖνα ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ὅπερ αὕτη ἐξηκολούθει διαρκῶς ἡμικαλύπτουσα διὰ τῶν χειρῶν της, καὶ ἐφώτιζε τὰ ἑκατέρωθεν τῶν παρειῶν ῥέοντα ἄφθονα δάκρυα. Ὁ στρατιώτης ἄνευ ζώνης καὶ ὅπλου, ἐφαίνετο ὡς στρατιώτης ἐν ἀδείᾳ, καὶ εἶχεν οὕτω πράγματι, ἀνῆκε δ' εἰς μίαν ἐκ τῶν σειρῶν ἐκείνων, αἵτινες εἶχον συγκληθῆ εἰς τὰ ὅπλα τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην Ἀπριλίου, καὶ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος, ὤφειλον νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον τῶν στρατιωτικῶν

[1] Ἐν Ἰταλίᾳ ἡ χωροφυλακὴ φέρει τοιοῦτον πῖλον.

ἀνέγραφον αἱ ἐφημερίδες περὶ τοῦ σεισμοῦ τῆς 15, ὅπου καὶ ἂν ἔστρεφον ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον σωροὺς καὶ χαλάσματα, ὅτι ἤκουον οἰμωγὰς καὶ θρήνους καὶ ἔβλεπον ἀγνώριστα, αἱματωμένα τὰ πρόσωπα τῶν φιλτάτων των. Ὅ,τι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ὑπέφερον κατὰ τὸ ἔτος 1000, ἀναμένοντες ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν νὰ ἐμφανισθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, νὰ πικρανθῶσι τὰ ὕδατα, νὰ πέσωσιν οἱ ἀστέρες, νὰ σκοτισθῇ ὁ ἥλιος, νὰ κοκκινίσῃ ὡς αἷμα ἡ σελήνη, νὰ ἐξαφανισθῶσι τὰ ζῷα καὶ τὰ πτηνά, πλὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις θὰ ἔμενε νὰ ἴδῃ διὰ τῶν ὀμμάτων του τὴν Δευτέραν παρουσίαν, ὡς ἀνέγραφεν ἡ Ἀποκάλυψις, οἱ χωρικοὶ ὑπέφερον κατὰ τὴν νύκτα αὐτήν Μήπως ἐγνώριζον τὴν ὥραν; μήπως ἤξευρον ποῦ νὰ καταφύγουν, πῶς νὰ προφυλαχθοῦν!...

Μετ' ὀλίγον ἐφάνησαν πλανώμενοι ἀνὰ τὰς ὁδούς, στυγνοὶ καὶ ἀπηλπισμένοι, ὄμιλοι ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παιδων μεταφέροντες ἀπὸ τοὺς οἴκους των τὰς στρωμνάς. Οἱ πλεῖστοι χωρικοὶ ἀπεφάσισαν διὰ τὸ ἀσφαλέστερον νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας. Αἱ γυναῖκες ἀπεχαιρέτιζον μετὰ πόνου τὰς οἰκίας των, ἐφίλουν τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, ὡς αἱ κόραι τοῦ Πριάμου κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, αἱ λιγεραὶ μετὰ συντριβῆς ἀπεχωρίζοντο τῶν μικρῶν κιβωτίων των, ὅπου εἶχον ἀποθέσει ὅ,τι μὲ πολυχρονίους κόπους καὶ στερήσεις εἶχον συνάξει, τὰ πολυφίλητα προικιά των, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν τὰ ψύχη τοῦ Φεβρουαρίου, μαζώνουσαι κλίματα εἰς τὰς σταφίδας καὶ τὰ καύματα τοῦ Αὐγούστου τρυγοῦσαι. Αἱ πονετικαὶ γραῖαι ἐφόντιζον νὰ πάρουν μαζὶ καὶ τὴν γάταν καὶ τὸ σκυλάκι των ἢ τὰ ἀπεδίκωνα τῆς οἰκίας διὰ νὰ μὴ εὑρεθοῦν ἐντὸς κατὰ τὴν ὥραν τῆς καταστροφῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο ὅλοι ἔστρεφον πρὸς αὐτὴν βλέμματα περίλυπα, καὶ ἐφαντάζοντο αὔριον νὰ τὴν εὕρουν εἰς σωροὺς καὶ ἐρείπια, ἄμορφον καὶ πένθιμον, ἐκείνην ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠνδρώθησαν τὰ παιδία, ὅπου ἀντήχησε τὸ πρῶτον διακεκομμένον κλαῦμα τοῦ μικροῦ καὶ τὸ πρῶτον θορυβῶδες τραγοῦδι τοῦ γάμου... Ἔφευγον οἱ πτωχοὶ καὶ ἂν ἔβλεπον παράθυρον οἰκίας τινὸς φωτιζόμενον ἀκόμη ὤκτειρον τὸν δυστυχῆ, τὸν μένοντα νὰ εὕρῃ ὑπὸ τοὺς τοίχους βέβαιον θάνατον καὶ ἐδέοντο ἐκ προκαταβολῆς διὰ τὴν ψυχήν του...

Οἱ χωρικοὶ συνηθροίζοντο ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότεροι, διότι μόνη ἡ ἰδέα ὅτι θὰ ἦσαν πολλοὶ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου τοὺς ἐνεθάρρυνε κάπως. Ἤπλωνον χαμαὶ τὰς στρωμνάς των, ἔπιπτον καὶ οὗτοι ἐπ' αὐτῶν ἀλλὰ δὲν ἐκοιμῶντο· ἔλεγον καὶ ἤκουον τὰ ἀπαραίτητα εἰς τὰς συναναστροφὰς των παραμύθια καὶ ἀστεῖα ἀνέκδοτα μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων. Τινὲς παρετήρουν προσεκτικῶς τὰς πέριξ οἰκίας, ἀνεμέτρων διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ἀπόστασιν καὶ προσεπάθουν νὰ ἐννοήσουν ἕως ποῦ θὰ ἔφθανον αἱ κέραμοι εἰς ἐνδεχομένην πτῶσιν· οὐχὶ δὲ σπανίως, δυσπιστοῦντες εἰς τὴν ἀπόστασιν, ἐλάμβανον τὰς στρωμνὰς καὶ ἀπεμακρύνοντο περισσότερον. Ἄλλοι κατέτριβον τὸν καιρόν των εἰς δοκιμάς. Ἔλεγον νὰ πέσωσιν εἰς τὰς στρωμνὰς αἱ γυναῖκές των, τὰ παιδία, αἱ θυγατέρες των, ἔπιπτον καὶ αὐτοὶ καὶ προσεποιοῦντο τοὺς κοιμωμένους. Ἀξφνῆς εἷς ἐξ αὐτῶν ἐφώναζεν: σεισμός! σεισμός!... Εὐθὺς οἱ λοιποὶ ἀνεπήδων, δθθεν ἔντρομοι, ἥρπαζον ἕκαστος ὅ,τι ἠδύνατο καὶ ἔφευγον μακράν. Ἐννοεῖτε ὅτι κάποτε ῥωμαλέον παλληκάρι ἥρπαζεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἀπῆγε μακρὰν τὴν ὡραίαν κόρην τοῦ γείτονός του, οἱ δὲ λοιποὶ τότε τῷ ἐφώναζον νὰ ἐπιστρέψῃ, ὡς οἱ κρεοπῶλαι, ὅταν σκύλος ἁρπάζῃ τεμάχιον κρέατος, ἵνα ἀναγκασθῇ νὰ τὸ ἀφήσῃ.

— Ὀρὲ τὸ πίστεψες γιὰ ἀλήθεια; ἔλεγον οἱ ἄκακοι χωρικοὶ εἰς τὸ παλληκάρι, θορυβωδῶς γελῶντες διὰ τὸν φόβον του.

— Ἤθελα νὰ ἰδῶ πόσο βαστῶ φορτωμένος.

— Ἀμ' δὲν βαστᾶς! διέκοπτεν ἡ κόρη καταπόρφυρος· ἔτσι ἔκαμες καὶ μ' ἔρριξες 'ς τὴ φράχτα.

Τοῦτο οὐδόλως ἔκαμνε κακὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς χωρικούς· τὸ καλὸ παλληκάρι ἐφρόντιζεν ὅσον ἠδύνατο διὰ τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον του....

*

Ἐν τούτοις ἡ νὺξ προὐχώρει καὶ οὐδὲν σημεῖον οὔτε εἰς τὸν οὐρανόν, οὔτε εἰς τὴν γῆν ἐφαίνετο προαγγέλλον τὸν σεισμόν. Οἱ ἀστέρες ἔλαμπον εἰς τὰ ὕψη, ἡ σελήνη ὤδευεν εἰς τὴν δύσιν, τὰ δένδρα ἐσείοντο ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, αἱ ὄρνιθες ἐκοιμῶντο εἰς τοὺς ὀρνιθῶνας, οἱ σκύλοι ὐλάκτουν εἰς τὰς ὁδούς, τὸ ὕδωρ ἔτρεχεν ἀδιάκοπον ἀπὸ τὴν βρύσιν, ὁ γκιώνης ἔκλαιε τὸν ἀδελφόν του εἰς τὴν ἀγριελαίαν, τὸ σαράκι ἔτριζεν εἰς τὰ σάπια ξύλα, ὁ ἄσβος καὶ τὸ τσακάλι ὠρύοντο εἰς τὴν ἐξοχήν. Ὅλα ἦσαν τὰ ἴδια καὶ εἰς τὴν θέσιν των ὡς καὶ τὴν προηγουμένην νύκτα. Ἂν δὲ κάποτε ἀστὴρ διάττων ἐχάρασσεν ἐπὶ μικρὸν ἐρυθρὰν γραμμὴν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶτα ἔσβυνε τοῦτο συνέβαινε καθ' ὅλας τὰς νύκτας καὶ δὲν ἐσήμαινε καταστροφὴν τοῦ παντὸς ἀλλ' ὅτι κάποιος βαρύποινος κατάδικος ἔμελλε νὰ ἀπολυθῇ τῆς φυλακῆς του. Οἱ χωρικοὶ νανουριζόμενοι ἀπὸ τὰ παραμύθια, κατάκοποι ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς ἡμέρας, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἀπεκοιμήθησαν, ἀφίνοντες εἰς τὸν Θεὸν τὴν φροντίδα διὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου. Ὁ φόβος των εἶχε καθ' ὁλοκληρίαν παρέλθῃ ἐκ τῆς συναναστροφῆς καὶ τῶν διηγήσεών· ἄλλως τε ἐγνώριζον ὅτι ὁ κίνδυνος μόνον ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἦτο καὶ ὄχι ἔξω. Μόνον ἂν ἤκουέ τις γλαῦκα κρώζουσαν ἐπὶ γειτονικῆς στέγης ἢ σκύλον ὠρυόμενον πρὸς τὴν δύσιν ἠγείρετο, ἀπε-

δίωκεν αὐτοὺς ὡς κακοὺς οἰωνοὺς καὶ ἔπιπτε πάλιν ἥσυχος. Ὅτε δὲ αἱ πρῶται λάμψεις τῆς αὐγῆς ἐχρωμάτισαν τὸν ὁρίζοντα τῆς ἀνατολῆς, οὔτε τοὺς φόβους τῆς προτεραίας ἐνεθυμοῦντο οὔτε τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐκοιμήθησαν εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου. Καὶ ὅτε τὸ ἐνόησαν ἐγέλασαν διὰ τὴν ὑπιστίαν των καὶ λαμβάνοντες ἕκαστος χωρικὸς τὰς στρωμνὰς εἰς τὴν πλάτην του καὶ τὴν οἰκογένειάν του ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἰκίσκον του.

Διὰ νὰ ἔχῃ κωμικώτερον χαρακτῆρα τὸ γεγονός, ἐνῷ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἀπὸ τῆς 15 δὲν ἔπαυον οἱ σεισμοί, τὴν νύκτα ἐκείνην οὐδόλως ἐκινήθη τὸ ἔδαφος. Ἡ φύσις ἠθέλησε, φαίνεται νὰ παίξῃ μὲ τὴν εὐπιστίαν τῶν χωρικῶν. Τὴν ἔπαθον ὅπως καὶ ὅτε ἔχουν τὴν σταφίδα εἰς τὰ ἀλώνια. Ὁ οὐρανὸς συνεφιάζει, οἱ πτωχοὶ χωρικοὶ παράσσονται, ἀπελπίζονται, σπεύδουν ὅλοι ὅπως ὅπως νὰ προφυλάξουν ἀπὸ τὴν βροχὴν ὅτε ἕνας δυνατὸς ἄνεμος καθαρίζει εἰς τὴν στιγμὴν τὸν οὐρανόν. Καὶ τότε πάλιν γελοῦν μὲ τὸν ἑαυτόν των, μὲ τὰς ἀδυναμίας των.

— Κρῖμα 's τὴν τόση ἀνακατοσούρα· σεισμὸς δὲν ἔγεινε, τί κερδίσαμε μὲ τὰ ἔξω· ἔλεγον τὴν ἑπομένην ἡμέραν συναντώμενοι.

— Ἀδιάφορο· φυλάξου νὰ σὲ φυλάξω λέει ὁ Θεός.

— Τί φυλάξου, νὰ ἐγὼ τί κέρδησα· συνάπισμό.

Τῷ ὄντι, τὰ $^3/_4$ τῶν κατοίκων πάσχουν ἀπὸ κρυολόγημα τὸ ὁποῖον ἐφιλοδώρησεν εἰς αὐτοὺς ἡ νὺξ ἐκείνη. Τὰ φαρμακεῖα πολιορκοῦνται οἱ πλεῖστοι δὲ ἀντὶ τῶν μωλώπων τοὺς ὁποίους θὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τὸν σεισμὸν φέρουν εἰς τὴς πλάταις των σεβασμίων διαστάσεων..... συναπισμούς!

Ἐν Δεχαινοῖς

ΑΛΔΡΕΑΣ Δ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Η ΑΔΕΛΦΗ ΜΑΡΘΑ

(Συνέχεια· ἴδε σελ. 427)

1 Μαΐου.

Ὅταν, ἀγωνιῶντες, παρακολουθῶμεν τὰς φάσεις τῆς ἀσθενείας προσώπου ἐξόχως ἀγαπητοῦ, ὅταν βλέπωμεν ἐγγίζουσαν τὴν κρίσιν, καὶ μετέωροι ἱστάμεθα μεταξὺ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀπογνώσεως, τῆς εὐέλπιδος προσδοκίας καὶ τοῦ ἀπαισίου φόβου, λέγομεν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐπιζήσωμεν τοῦ θανάτου τοῦ φιλτάτου προσώπου, ὅπερ ἀγωνιᾷ ἐπὶ τῆς κλίνης. Τὸ λέγομεν καὶ τὸ πιστεύομεν. Ἐπέρχεται ὅμως τὸ πεπρωμένον τέλος· εἰς δάκρυα ἀναλελυμένοι κηδεύομεν τὸν προσφιλῆ νεκρόν, ἀλλὰ δὲν ἀποθνῄσκομεν καὶ ἡμεῖς, ὡς πεποιθότως ὑπελαμβάνομεν πρὸ μικροῦ. Ἡ ὑπερτάτη θλῖψις σπανίως ἐπιφέρει τὸν ἀκαριαῖον καὶ ποθητὸν θάνατον. Ἰδὲ ἐμέ, Λυσίμαχε, καὶ κρῖνε περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου. Τὴν πρώταν ἐκήδευσα τὴν Στρατονίκην μου, ἄ!... ὄνομα, ὅπερ δὲν τῇ ἀνήκει πλέον, τὴν Στρατονίκην, ναί, καλυφθεῖσαν ὑπὸ τὸ ῥάσον καὶ ἀναζήσασαν τεθνηκυῖαν ὑπὸ τὸ ὄνομα, ὅπερ θὰ ἀκούσῃς κατωτέρω. Τὴν ἐκήδευσα ζῶσαν. Δὲν τὴν ἐκάλυψεν ἡ γῆ, ἀλλ' ἡ ἀπαραβίαστος ἱερότης τοῦ θυσιαστηρίου. Ζῇ, καίτοι νεκρὰ ἐφεξῆς, ὑπάρχει, καίτοι κηδευθεῖσα. Εἶναι τὸ ἄλγος δεινότερον, τῆς ὀδύνης τοῦ πραγματικοῦ καὶ ἀμετακλήτου θανάτου, καὶ ἐν τούτοις, Λυσίμαχε, ἡ θλῖψις δὲν μὲ ἐφόνευσεν. Ἤστραψε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ ἐβρόντησεν εἰς τὰ ὦτά μου ἡ φοβερὰ τελετή. Ἤκουσα τὴν Στρατονίκην ἀπαρνουμένην τὴν ζωὴν καὶ τοὺς ζῶντας, ὀμνύουσαν ὅρκους, οὓς ἤλπισά ποτε νὰ δεχθῶ καὶ νὰ ἀποδώσω ἐγώ. Τὴν εἶδον, ὑπὸ τὴν πομπὴν μεγαλοπρεποῦς καὶ συγκινητικῆς τελετῆς, καθοσιουμένην εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, καὶ ἐσαεὶ πλέον ἐκλείπουσαν ἀπὸ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ὀμμάτων μου. Αἱ ἐλπίδες μου ἀπεσβέσθησαν! Καὶ οὐ μόνον ἐπέζησα, Λυσίμαχε, τοῦ θανάτου πάσης χαρᾶς καὶ προσδοκίας, ἀλλ' ἔχω ἔτι καὶ τὴν δύναμιν νὰ ῥίψω ἐπὶ τῶν σελίδων τούτων τὰς συγκεχυμένας καὶ τρομερὰς ἀναμνήσεις μου τῆς πρώτας.

Τί ἠσθάνθην ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸν ἅγιον τῆς Ἐκκλησίας χῶρον! Σύρων τοὺς τρέμοντας πόδας μου, λιποθυμῶν ἐκ συγκινήσεως καὶ ταραχῆς, ἀνεζήτησα πανταχοῦ τὴν νεαρὰν δόκιμον, τὴν ζῶσαν κόρην, εἰς ἣς τὴν κηδείαν καὶ τὸν γάμον, μοῖρα ἄσπλαγχνος καὶ ἀνελέημων ἅμα μὲ εἶχεν ὁδηγήσει. Ἡ ψυχή μου πᾶσα συνεκεντρώθη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, οἵτινες, ἀκόρεστοι τῆς θέας τῆς Στρατονίκης, τὴν ἀνεζήτουν πανταχοῦ χωρὶς νὰ τὴν εὑρίσκωσιν. Ἠρέμα προσηύχοντο αἱ ἄλλαι μοναχαὶ μόλις διαφαινόμεναι ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ ναοῦ. Τὰ πάντα ἦσαν μελανά, καὶ ἡ καρδία μου μελανοτέρα πάντων. Στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς ἐκκλησίας διέτρεχον τὸ παρελθόν, καὶ ὁ νοῦς μου ἠρνεῖτο ἐπιμόνως νὰ ἀποδεχθῇ ὅτι ἡ Στρατονίκη ἦτο ἐκεῖ, ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, πλησίον μου, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ἐκείνη, ἣν ἀνεζήτει ἡ φαντασία καὶ φλογερῶς ἐπόθει ἡ καρδία μου. Καίτοι ἐντὸς τοῦ ναοῦ, καίτοι ἀναπνέων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς μονῆς τὴν ἄρρητον γαλήνην, οὔτε προσηυχόμην ἐν τοῦτοις οὔτε ἤμην ἥρεμος. Κατὰ ἅλματα ἀνέτρεχεν ὁ νοῦς μου εἰς τοὺς ὡραίους τόπους καὶ χρόνους, ὅτε, ὑπερήφανος τῆς Στρατονίκης θαυμαστής, ἐμεριζόμην μετ' ἐκείνης τοῦ ὡραίου τὰς θείας ἐντυπώσεις, ὅτε ἐνθουσιάζων ἐνεθουσιαζόμην παρ' αὐτῆς. Καθ' ἣν ὥραν ὁ ἀνατείλας ἥλιος ἐφώτισε τὸν θόλον καὶ τὸ ἔσω τῆς ἐκκλησίας, ἀνήφθησαν οἱ πολυέλεοι, τὸ φῶς τῶν λαμπάδων ἀνεμίχθη μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ, καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς λειτουργίας διεδέχθη τοῦ ὄρθρου τοὺς ψαλμούς. Ἀ-

ρωμα λιβάνου ἐσκορπίσθη ἐντὸς τοῦ ναοῦ, καὶ τῶν παρθένων ὁ χορὸς ἐτόνισε κατανυκτικὰς μελῳδίας, ἀναγούσας εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν ψυχήν. Ἦτο ἡ ἐπίσημος στιγμή, καθ' ἣν μετὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Μετουσιώσεως, ἤρχιζε καὶ ἡ τελετὴ τῆς καθοσιώσεως τῆς δοκίμου. Στήριξόν με, Λυσίμαχε, διότι μὲ ἐγκαταλείπουσιν αἱ δυνάμεις μου. Ἐθόλωσαν οἱ ὀφθαλμοί μου, καὶ παρέλυσαν ἐντελῶς τῆς χειρός μου οἱ δάκτυλοι... Μόλις συνέρχομαι καὶ σύρω πάλιν ἐπὶ τῶν σελίδων τὸν ἐκφυγόντα κάλαμον, τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ μαρτυρίου μου τὸν ἀνεπαρκῆ ἑρμηνευτήν.

Ἡ ἡγουμένη κατῆλθε τῆς περιβλέπτου θέσεως, ἔνθα ἵστατο. Κίνησις παρετηρήθη ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ καθ' ὃν χρόνον αἱ μουσικαὶ ἁρμονίαι ἤχουν παθητικώτερον καὶ ἐμμελέστερον, ἡ ἡγουμένη, προπορευομένων καλογραιῶν φερουσῶν διπλᾶς σειρὰς λαμπάδων ἀνημμένων, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ χοροῦ νεαρῶν δοκίμων λαμπαδηφοροουσῶν καὶ λευχειμονουσῶν, εἰσῆλθεν εἰς παρακείμενον ἀριστερόθεν καὶ συνεχόμενον τῇ ἐκκλησίᾳ θυσιαστήριον. Κατενόησα τὸν σκοπόν. Ἡ ψυχρὰ ἐκείνη παράνυμφος, ἡ μελανείμων καὶ αὐστηρά, ἦτο ἡ μέλλουσα νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν ἅλυτον γάμον τὴν νύμφην... Καὶ τοῦ γάμου μάρτυρα ἡ μοῖρα ἡ ἀνηλεὴς εἶχεν ὁδηγήσει ἐκεῖ τὸν ἐπίγειον τῆς Στρατονίκης νυμφίον! Ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης ἐγείρει τὴν σταυροφόρον χεῖρά του ὁ ἱερεὺς καὶ ἡ συνοδεία φαίνεται ἐρχομένη. Πυκνότερος ὑψοῦται πρὸς τὸν θόλον ὁ ἀρωματικὸς λίβανος, οἱονεὶ ἔσχατος καπνὸς ἀναθρώσκων ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου πυρός, ὅπερ ἡ σποδὸς θὰ καλύψῃ ἐφεξῆς... Κατέρχεται τῶν βάθρων αὐτοῦ ὁ χορὸς τῶν παρθένων, καὶ μετὰ λαμπάδων προχωρῶν εἰς συνάντησιν τῆς δοκίμου μέλπει γάμου αἰθερίου εὐχὰς πληττούσας ὡς ἐπικήδειος ἀκολουθία τὴν ἀκοήν. Ἐτόλμησα νὰ ἀτενίσω πρὸς τὴν πομπήν! Οἴμοι τῆς δυστυχίας μου, Λυσίμαχε! Ἐλύθησαν παραχρῆμα τῶν γονάτων μου οἱ ἁρμοί, τῆς ἀπογνώσεως ἡ κραυγὴ ἀπεσβέσθη εἰς τὸν λάρυγγά μου, καί, μὴ δυνάμενος νὰ στηριχθῶ ὀρθιος, ἐγονυπέτησα ὅπως σωθῶ ἀπὸ πτώσεως κεραυνοβόλου. Τὴν γονυκλισίαν μου ἀπέδωκαν εἰς εὐσέβειαν καὶ τὴν κατάνυξιν ἐκ τῆς ἀκολουθίας καὶ τῆς εὐσεβεστάτης πομπῆς. Δὲν θὰ μάθωσι ποτὲ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς γονυκλισίας τοῦ ξένου ἐκείνου, διότι πλὰξ θὰ καλύψῃ τὴν καρδίαν του, καὶ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς δὲν θὰ ἀναγνώσῃ ἐνόσῳ ζῇ εἰς τῆς καθημαγμένης καρδίας του τὸ βάθος. Τρέμων ἐπὶ τῶν γονάτων μου, ἐσύρθην εἰς τῆς ἐκκλησίας τὸ ἀπώτερον βάθος. Ἤθελον νὰ βλέπω, χωρὶς νὰ εἶμαι ἐντελῶς ὁρατός, θρησκευτικὴν τελετὴν ἀνοίγουσαν τὴν πύλην τῆς σωτηρίας εἰς τὴν Στρατονίκην, τῆς πικρᾶς καταδίκης εἰς ἐμέ, τὴν ἀποθέωσιν τῆς κόρης ἀφ' ἑνὸς τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φίλου σου ἀφ' ἑτέρου. Ναί, Λυσίμαχε, τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν, διότι ὅταν θνήσκῃ ἡ καρδία, ὅταν παύῃ τις νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ἐλπίζῃ, ἀπέθανε πλέον, καὶ εἶναι μαρτύριον σκληρὸν νὰ ἐπιζῇ τοῦ θανάτου τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς ζωῆς.

Ὑπεχώρησαν εὐτάκτως αἱ ἀκόλουθοι τῆς νεαρᾶς δοκίμου, καὶ λόγους φιλοστοργίας καὶ θάρρους ψιθυρίσασα ἡ ἡγουμένη πρὸς τὴν δόκιμον ἀπεσύρθη εἰς τὴν περίβλεπτον αὐτῆς θέσιν. Μὲ κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ κάτω, μὲ ποδήρη τὸν ἄσπιλον χιτῶνά της, μὲ τὴν θυμασίαν κόμην της φθάνουσαν ἄχρι τῶν γονάτων, ἔστη εὐλαβῶς πρὸ τῆς Ὡραίας Πύλης ἡ δόκιμος ἀδελφή. Ὦ! Στρατονίκη! καὶ ὑπὸ τὴν εὐλαβῆ κλίσιν τοῦ σώματός σου ἀνεγνώρισα τοῦ ἀναστήματός σου τὴν μεγαλοπρέπειαν, τοῦ παραστήματος τὴν ἀνέκφραστον χάριν καὶ τὴν σεμνότητα. Ἀνεγνώρισα τὸ βάδισμά σου ὅπερ, τοσοῦτον μὲ ἔθελγεν ἄλλοτε, καὶ εἰς τὴν θέαν σου ἠσθάνθην ἀναβλύζουσαν καὶ πάλιν τὴν δαψιλῆ τῆς ἐμπνεύσεως πηγήν, καὶ τὴν ἐνθουσιώδη λατρείαν, ἣν ἡ χάρις καὶ τὸ πνεῦμά σου μοὶ εἶχον ἐμπνεύσει. Τὸ πρόσωπόν σου μόνον δὲν εἶδον. Εἶχες κεκλιμένην τὴν κεφαλήν. Ἀλλὰ σὲ ἀνεγνώρισα. Καὶ τίς ἀσφαλέστερος ὁδηγὸς τῆς καρδίας ὅταν ἀγαπᾷ;

Ἤδη ἐπέστη ἡ ὑπερτάτη στιγμή. Σιγὴ μυστηριώδης κρατεῖ ἐπὶ μικρὸν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Κατέρχεται ἡ ἡγουμένη, ἀνασύρεται τὸ παραπέτασμα τῆς Ὡραίας Πύλης, ἀναπετάννυνται τοῦ ἱεροῦ αἱ πύλαι, καὶ ὁ λειτουργὸς λευκὴν φέων στολήν, καὶ μὲ λευκοτέραν τὴν κόμην, προσέρχεται πρὸς τὴν δόκιμον εὐλαβῶς, καὶ ἀπευθύνει αὐτῇ τὰς συγκινητικὰς ἐκείνας ἐρωτήσεις, ἃς καθιέρωσεν ἡ Ἐκκλησία. Ἐξηγεῖ εἰς τὴν δόκιμον τὴν ἱερότητα καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀποφάσεως ἣν πρόκειται νὰ πραγματοποιήσῃ· ἑρμηνεύει αὐτῇ τὰ μεγάλα καθήκοντα καὶ τὰς βαρείας ὑποχρεώσεις, ἃς θὰ ἀναλάβῃ περιβαλλομένη τὸ σχῆμα τῆς μοναχῆς. Ἀνακαλεῖ εἰς αὐτὴν ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμὴν εἶναι ἐλευθέρα νὰ ἀπέλθῃ, ἐὰν δισταγμὸς ἢ ἀμφιβολία εἰσέδυσεν εἰς τὴν ψυχήν της, καὶ ὑπομιμνήσκει τὸν φοβερὸν ὅρκον ὃν θὰ ὄμώσῃ ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ της, καὶ οὗ τινος τὰς συνεπείας δύναται νὰ φύγῃ, ἐὰν ἀπεδειλίασε. Μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην φωνήν της ἀπαντᾷ ἀσθενῶς ἡ Στρατονίκη. Στόμα ὅπερ τοσούτῳ περιπαθεῖς ἐπρόφερᾶς ποτε λόγους, πῶς ἀπήγγειλας τοῦ φίλου σου τὸν θάνατον ὑποσχεθεῖσα ἄρνησιν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ζώντων, πίστιν εἰς τοὺς μοναστικοὺς κανόνας, καὶ ὁμώσασα ὑπακοὴν καὶ καρτερίαν;..... Ἐξήγησε τότε ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν ἔτι δόκιμον τὸ βάθος τῶν πικριῶν τοῦ κόσμου, τὰς ψεύσεις καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν ἣν δρέπομεν οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ζῶντες καὶ ταλαιπωρούμενοι· ἐξῆρε τὴν ἀγνείαν καὶ τὴν γαλήνην τοῦ μοναστικοῦ βίου· τὴν παραμυθίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἀνακούφισιν ἣν αἰσθάνεται ὁ ἐν τῇ μελέτῃ καὶ τῇ προσευχῇ διερχόμενος τὸν ὑπολειφθέντα αὐτῷ βίον, ἐν μέσῳ δὲ ὑψηλῶν λόγων περὶ Θεοῦ, περὶ τῆς ἀγαθότητος Αὐτοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἐν μέσῳ συμβουλῶν καὶ διδασκαλίας μεστῆς ὕψους καὶ ἐννοιῶν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς, ἥτις ἀναμένει μετὰ θάνατον τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους, κατέληξε τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ εὐλογῶν τὴν δόκιμον ἧς οἱ ἀδιάκοποι λυγμοὶ ἀκουόμενοι εὐκρινῶς, μετέδιδον εἰς τοὺς παρισταμένους τὴν συγκίνησιν. Προβᾶσα τότε ἡ ἡγουμένη ἔστη παρὰ τὴν δόκιμον. Ὁ χορὸς ἐτόνισε τὸν ψαλμόν, ἡ δόκιμος ἐπανέλαβε τοὺς ὅρκους της, ὁ δὲ ἱερεὺς εὐλογήσας τὴν κεφαλὴν τῆς δοκίμου ἀνέλαβε τὴν ψαλίδα. Λυσίμαχε νέφος μέλαν διῆλθε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν ὥραν ἐκείνην. Κεραυνοὶ ἐξεῤῥάγησαν κατὰ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἠσθάνθην ὅτι ἄπληστος ὁ Ἅδης μὲ ἔσυρε πρὸς ἑαυτόν. Ὕψωσε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανόν· ἐδεήθη, ἔτεινε τὴν δεξιάν, ηὐλόγησε τὴν δόκιμον, καὶ «Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ προχειρίζω σε εἰς μοναχὴν ἀδελφὴ Μάρθα» ἐφώνησεν ὁ ἱερεύς. Εἶπε· καὶ ἡ ἀνελέημων ψαλὶς

ἀρχηγῶν τῶν διαμερισμάτων. Ὁ στρατιώτης ἐκεῖνος ὤφειλε νὰ εὑρεθῇ τὴν ἐπαύριον ἐν τῇ γείτονι πόλει, ἀπεχούσῃ δέκα ὡς ἔγγιστα χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ τόπου ἐκείνου.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς στάσεως αὐτοῦ τε καὶ τῆς νεανίδος καὶ ἐκ τῆς μακρᾶς σιγῆς τῆς παρεμπιπτούσης μεταξὺ τῶν συντόμων καὶ ὑποκώφως ἀνταλλασσομένων λόγων, φαίνεται ὅτι ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἵσταντο ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οὔτε ἐγγὺς οὔτε μακρὰν ἐφαίνετο ψυχὴ ζῶσα, βαθεῖα δὲ ἐπεκράτει ἐν τοῖς περὶζ σιγή. Μόνον ἐκ διαλειμμάτων ἠκούετο συγκεχυμένος τις ἦχος ἀπομεμακρυσμένων φωνῶν, προερχομένων ἐκ καλύβης κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, ἐν ᾗ ἐκ περιτροπῆς ἐνεφανίζετο καὶ ἐξηφανίζετο φῶς τι· ἦσαν χωρικοὶ ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν ἀγρῶν, οἵτινες ἀποθέντες τὰ ἐργαλεῖα καὶ ὠθοῦντες τοὺς βόας ἐντὸς τῶν σταύλων, συνδιελέγοντο ἠχηρῶς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τοῦ ἀλωνίου. Αἴφνης ὁ στρατιώτης ἀποσπᾶται τοῦ τείχους, καὶ λαμβάνων διὰ τῶν δύο χειρῶν τὴν νεανίδα, ἐγερθεῖσαν πάρυτα, τῇ εἶπε μετὰ τοῦ δειλοῦ ἐκείνου τόνου, δι' οὗ συνήθως ἀναγγέλλομεν εἰς προσφιλὲς πρόσωπον ὀδυνηρὰν εἴδησιν: — Εἶναι ἀργά, ξεύρεις, Ἰουλία. Καιρὸς νὰ ἀπέλθω. Αὔριον τὴν πρωΐαν ἀνάγκη νὰ εὑρεθῶ ἐγκαίρως εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἡ ὁδὸς εἶνε μακρά.

Τοῦτο εἰπών, ἐσίγησε καὶ ἠτένισεν εἰς τὸ πρόσωπον τὴν ἀτυχῆ νέαν. Αὕτη χωρὶς λέξιν νὰ ἀναφέρῃ, τὸν ἐπλησίασε, ἔθηκεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ὤμου του, καὶ κλίνασα ἐπ' αὐτοῦ τὸ μέτωπον, ἤρξατο ὀλολύζουσα, — Θάῤῥος, Ἰουλία. Ἔχε θάῤῥος. Δύο πυροβολισμοὺς μόνον καὶ θὰ ἐπιστρέψω.

— Θὰ ἐπιστρέψῃς! — ἀπήντησεν αὕτη ἀνεγείρουσα ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφίνουσα αὐτὴν νὰ πέσῃ καὶ πάλιν. — Τίς ἠξεύρει! — προσέθηκεν εἶτα μετὰ κλαυθμῶν ἀποπνιγομένων ἐντὸς τῶν χειρῶν της.

Ἐπῆλθε μία στιγμὴ σιγῆς, μεθ' ἣν ὁ στρατιώτης ἐπανέλαβε: — Λοιπόν.... καλὴν ἐντάμωσιν, Ἰουλία. — Ἔθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν κροτάφων της, ἀνήγειρε τὴν κεφαλήν της, τὴν ἠσπάσθη ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔκυψεν εἶτα, ἔλαβε τὴν σιτοδόχην, τὴν διεπέρασεν εἰς τὸν βραχίονα, ὑψῶν αὐτὸν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς, ἐστέρεωσε τοὺς ἱμάντας, ἔκυψε καὶ πάλιν ὅπως ἀναλάβῃ τὸ δέμα καὶ τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὴν νεάνιδα, ἔδωκε τὸ σύνθημα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἡ νεᾶνις ἥτις ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ εἶχε κεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον διὰ τῆς ἄκρας τοῦ περιζώματος καὶ ἵστατο ἀκίνητος ὡσεὶ ἀπονεκρωθεῖσα ἐκ τῆς λύπης, ἀνεσκίρτησεν αἰφνιδίως καὶ λαμβάνουσα διὰ τῶν δύο της χειρῶν τὴν χεῖρα τοῦ στρατιώτου: — Θὰ γράφῃς! — τῷ εἶπε διὰ φωνῆς στερρᾶς καὶ ἀποφασιστικῆς, προσπαθοῦσα οὕτω νὰ ἐπιβραδύνῃ ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον τὴν ἀναχώρησίν του. — Θὰ γράφῃς καθ' ἑκάστην!

— Καθ' ἑκάστην μοὶ εἶναι ἀδύνατον ἀγαπητή — ἀπήντησε διὰ φωνῆς γλυκείας ὁ στρατιώτης.

— Καὶ διατί ὄχι; — ἠρώτησεν αὕτη ἐντόνως ὡσεὶ θέλουσα νὰ ἐπιπλήξῃ αὐτόν.

— Καὶ ἐὰν βαδίζωμεν ὅλην τὴν ἡμέραν;

— Ἔχεις δίκαιον!... ἀπήντησεν ἠρέμα ἡ νεᾶνις κλίνουσα τὴν κεφαλήν. Ἀλλὰ τοὐλάχιστον — ἐπανέλαβεν εἶτα ἀναζωπυρουμένη αἰφνιδίως — τοὐλάχιστον πάντοτε, ὅταν θὰ κάμετε μάχην θὰ μὲ γράφῃς ὅτι ὑγιαίνεις;...

Ἐκεῖνος, ὅστις εἰς πᾶσαν ἄλλην στιγμὴν ἤθελε μειδιάσει ἐπὶ τῇ ἀφελείᾳ τῆς ἐρωτήσεως ἐκείνης, τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠσθάνθη ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοιοῦτον οἶκτον, τοσοῦτῳ ἰσχυρὰν καὶ ἀκατάσχετον συγκίνησιν, ὥστε ἔμεινεν ὡσεὶ ἀποσβολωθείς, καὶ ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἐπάναγκες ἦτο ν' ἀπέλθῃ, ἄνευ ἑτέρας ἀπαντήσεως, εἰς τὴν στιγμήν. Τὴν ἐνηγκαλίσθη, τὴν ἠσπάσθη καὶ ἀπεμακρύνθη αὐτῆς φεύγων.

— Ὦ! ἄκουσον, — ἐκραύγασε δι' ἀπέλπιδος φωνῆς ἡ πτωχὴ νεᾶνις, τρέχουσα ὄπισθεν αὐτοῦ μέχρι τινὸς μὲ προτεταμένους τοὺς βραχίονας — μίαν λέξιν ἀκόμη! — Ἐκεῖνος δὲν ἐστράφη· αὐτὴ ἔστη, ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τὸ πρόσωπον, ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἀκίνητος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, εἶτα ἐπέστρεψεν εἰς τὴν προτέραν θέσιν της καὶ ἔπεσε γονυκλινὴς πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου κλαίουσα καὶ ὀλολύζουσα πικρῶς ὡς νήπιον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ἔψαυσε τὴν κόμην τῆς γονυπετοῦς κόρης. Βωβὸς ἠκούσθη τριπλοῦς πένθιμος ἀπαίσιος ἦχος. Ἠτένισα τὴν μοναχήν, Λυσίμαχε. Ποῦ εὗρον τὸ ὑπεράνθρωπον ἐκεῖνο θάρρος, οὔτε ἠξεύρω, οὔτε δύναμαι νὰ ἐξηγήσω. Τῆς ἀπελπισίας τὸ μέγεθος μὲ ἐνίσχυσε. Ἠτένισα πρὸς τὴν μοναχὴν καὶ εἶδον γυμνὴν τὴν κεφαλήν της καὶ τοὺς ὡραίους πλοκάμους της κατακειμένους ἑλικοειδῶς εἰς τὸ χῶμα. Ἠθέλησα νὰ φωνάξω· ἀλλ' ἡ φωνὴ ἐπνίγη. Λυσίμαχε δὲν ἦτο ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν ὅ,τι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐθεώρησα περιβάλλον τὴν κεφαλὴν τῆς Στρατονίκης, οἴμοι! τῆς ἀδελφῆς Μάρθας ἤθελον νὰ εἴπω. Φῶς ἄϋλον ἔστεψε τὸ μέτωπον τῆς παρθένου. Ὁ θεῖος νυμφίος ἀντικαθίστα διὰ στέμματος φωτεινοῦ τοὺς φθαρτοὺς βοστρύχους τῆς νύμφης, τῆς ἀδελφῆς Μάρθας...

Ἡ ἀκολουθία τῆς τελετῆς ἐξηκολούθει πάντοτε. Ἐκμεμηδενισμένος ὅμως ἐγὼ οὔτε ἔβλεπον οὔτε ἤκουόν τι. Εἰς τὰ ὦτά μου περιεδονοῦντο οἱ λυγμοὶ τῆς Στρατονίκης, καὶ εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς ὁράσεως οὐδὲν ἐκτὸς αὐτῆς καὶ μόνης ὑπέπιπτε. Κεφαλὴ παιδίου ἀπέβη διὰ τῆς κουρᾶς ἡ ὡραία κεφαλή της. Καὶ ὅτε, ἀγομένη ὑπὸ τῆς ἡγουμένης, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν παρθένων καὶ τῶν μοναχῶν, ὑπὸ τοὺς ἤχους ὕμνων, καὶ ἐν μέσῳ τῆς σεπτῆς ἐκείνης λαμπαδηφορίας, προσῆλθεν ὅπως ἀσπασθῇ τὰς εἰκόνας, καὶ περιέλθῃ κύκλῳ, ὡς οἱ νεόνυμφοι κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου, δὲν ἀντέσχον πλέον. Εἶχεν ἐκχειλίσει τὸ πάθος. Εἶδον τῆς Στρατονίκης μου τὸ πρόσωπον ὠχρόν, πλῆρες συγκινήσεως, μὲ τῆς θείας ἐγκαρτερήσεως τὴν ἔκφρασιν ἀποτετυπωμένην ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ μετώπου ἐκείνου, οὐτινος ἡ θέα ἐσπάρασσε τὴν ψυχήν μου διὰ τῆς ἀναμνήσεως φαιδροῦ παρελθόντος, οὗ τινος αὐτὴ ὑπῆρξε τὸ μόνον καὶ λατρευτὸν εἴδωλον. Θὰ παύσω Λυσίμαχε! Δὲν ἀντέχω εἰς τὴν ἀφήγησιν πασῶν τῶν λεπτομερειῶν. Τὴν ἐσχάτην ὅμως, τὴν μᾶλλον τραγικήν, τὴν σπαρακτικωτέραν, τὴν δραματικῶς ποιητικήν, θὰ σημειώσω εἰς θλιβερὸν μνημόσυνον τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Γνωρίζεις ὅτι ἡ συνήθεια καθιέρωσε τὴν διανομὴν σακχαρωτῶν μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου. Ἡ Στρατονίκη εἶχε νυμφευθῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· δὲν ὑπανδρεύθη, ἐνυμφεύθη..... κατασταση μοναχή. Τῶν γάμων της τὰ σακχαρωτὰ ἠθέλησε νὰ διανείμῃ αὐτὴ εἰς τὰς ἀδελφὰς καὶ τοὺς περιεστῶτας. Λυσίμαχε! φαντάσου ὅτι ἔπρεπε νὰ προχωρήσω καὶ ἐγώ, ὅπως λάβω ἀπὸ τῶν χειρῶν της, τοῦ γάμου της καὶ τοῦ θανάτου μου τὰ δῶρα... Δὲν ἠδυνάμην νὰ φύγω, ἀλλ' οὔτε ἡ καρδία μου τὸ ἐπέτρεπε. Ἤθελον κινήσει τὴν προσοχὴν ἐὰν ἀπέφευγον νὰ προσέλθω, μόνος ἐγὼ ἐξ ὅλων, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ πλησιάσω, Λυσίμαχε; Ἡ ἀνεξήγητος δύναμις ἥτις μὲ ἐνισχύει κατὰ τὰς στιγμὰς ὑπερτάτης κρίσεως, ἐκράτυνε τὴν ἀσθένειάν μου, καὶ συγκεντρῶν πᾶσαν τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τὴν δύναμιν, ἐχώρησα πρὸς τὴν μοναχήν. Μὲ τὴν κεφαλὴν βαθέως κεκλιμένην, ἔτεινα πρὸς αὐτὴν τὴν τρέμουσαν χεῖρά μου. Ἠσθάνθην τοὺς δακτύλους της ἐπιψαύοντας ἐλαφρῶς τοὺς ἰδικούς μου, ἀλλ' ἡ ἠπιωτάτη ἐκείνη προσψαυσις ὑπῆρξεν ὁ ἀφανὴς σπινθὴρ ὁ συντελέσας τὴν φρικαλέαν ἔκρηξιν τῶν πόνων καὶ τοῦ πάθους μου. Ἐκλονίσθην· οἱ πόδες μου προσέκοψαν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ βάθρου ἐφ' οὗ ἵστατο ἡ Στρατονίκη, καὶ κεραυνόπληκτος κατέπεσα παρὰ τοὺς πόδας της. Θεέ μου σύγγνωθι τὸν ἱερόσυλον. Ὑπῆρξε δυστυχής, εἶναι δυστυχέστατος, καὶ τῆς συμφορᾶς του ἡ διαρκὴς ἀγωνία καὶ ἡ ἀνάμνησις ἀμβλύνει τὴν δύναμιν τοῦ ἀνομήματος, ἐὰν δὲν τὸ ἐξιλεοῦ ἐντελῶς.... «Στρατονίκη», ἐψιθύρισα πίπτων, ἐνῷ οἱ περιεστῶτες, ὑπολαβόντες ὅτι ὠλίσθησα, ἐκινήθησαν ὅπως μὲ ἀνεγείρωσι, «Στρατονίκη!...» Σπασμὸς ἀκαριαῖος διέσεισε τὸ σῶμα τῆς ἀδελφῆς Μάρθας· ἡ ὠχρότης της ἐγένετο πελιδνή· ἡ ἐσωτερικὴ ἀγωνία ἐξεχύθη διὰ τῶν περιτρόμων ὀφθαλμῶν της καὶ τῶν αἱφνιδίων θρόμβων τοῦ ἱδρῶτος, οὓς εἶδον καταστίζοντας δίκην λευκῶν μαργαριτῶν, τὸ ἀγνότατον μέτωπόν της. Ἀ ὁ ἐναγής! Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ τοὺς ἀπομάξω διὰ τῶν φλεγόντων χειλέων μου!... Ἡ κρίσις ὑπῆρξεν ἀκαριαία. Καίτοι σφοδρῶς διαταραχθεῖσα ἡ μοναχὴ κατώρθωσεν οὐχ' ἧττον νὰ συνέλθῃ. Ὁ ὀφθαλμός της ἐγαλήνισε· θεία ἱλαρότης διεδέχθη τοῦ προσώπου της τὸν τρόμον καὶ τὴν πελιδνότητα· ἐστράφη· μὲ ἐθεώρησε διὰ βλέμματος ἀνεκφράστου συγκινήσεως, μεστοῦ γλυκύτητος καὶ θείας ἐγκαρτερήσεως, λυσάσης εἰς ἔμφοβον σεβασμὸν τὴν ψυχήν μου, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς δάκρυα. «Στρατονίκη» ἐπαν-έλαβον ἅπαξ ἔτι διὰ θνησκούσης φωνῆς γονυπετὴς παρὰ τοὺς πόδας της. Μὲ προσέβλεψεν ἀτενῶς· ἐνόμισα ὅτι εἶδον ἀστραπὴν σχίζουσαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ὅτι τὸ βλέμμα της μοι εἶπε: «καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον λοιπὸν μὲ κατεδίωξας;» Ἀλλ' ὁ ὀφθαλμός της ἠρυθρίασε· ὀδύνη, πάθος τρυφερόν, παράπονον τρυφερώτερον, καθήκοντος ἔννοια, ἀπόφασις ἀμετάκλητος, ἐζωγραφήθησαν ἐντὸς τοῦ διαυγοῦς ὄμματός της, καὶ ἐνῷ ἐγὼ ἐψιθύρισα ἀσθενῶς καὶ πάλιν «Στρατονίκη» ὕψωσεν αὕτη τὴν χεῖρά της πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ μετὰ τόνου θείας ἐμπνεύσεως καὶ πίστεως εἶπεν: «Ὄχι πλέον Στρατονίκη! Ἡ ἀδελφὴ Μάρθα... Λήθη καλύπτει, ἀδελφέ μου, τὸ παρελθόν· παρὸν καὶ μέλλον προστατεύει τὸ καθῆκον καὶ ἡ εὐσέβεια· ὁ δὲ θάνατος θὰ ἴάνῃ τῆς καρδίας μου τὸ τραῦμα... καὶ θὰ μοὶ δώσῃ τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν...» Καὶ κατεβίβασε τὴν χεῖρά της. Ἀπέμεινα ἔμπληκτος. Τὴν εἶδον· ἤκουσα τὴν φωνὴν της, μὲ ἀπεκάλεσεν ἀδελφόν, καὶ εἰς τὸ βλέμμα της ἀνέγνων ὅλας τοῦ ἔρωτός της τὰς ἀγωνίας, καὶ τὴν συμπαθῆ ἐπιείκειαν καὶ τὴν συγχώρησίν της. Ἤνωσε τὰς χεῖράς της, καὶ ἠτένισεν ἐν θείᾳ ἐκστάσει πρὸς τὰ ἄνω. Ἐνόμισα ὅτι ἤκουσα τὴν λέξιν: ἐκεῖ. . . . Ἤθελεν ἴσως νὰ μοὶ ὑποδείξῃ ὅτι ἐὰν τὴν ἀπώλεσα εἰς τὴν γῆν θὰ τὴν ἐπανεύρω ἐκεῖ εἰς τοὺς οὐρανούς.... ἐὰν γείνω ἄξιος.

Τὰς σελίδας τῶν σημειώσεων τούτων βρέχω μὲ τὰ δάκρυά μου, Λυσίμαχε. Ἀνακουφίσατε τὴν ψυχήν μου σταγόνες πικραί, αἱ ἔσχαται ἴσως αἱ ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς ξηρανθείσης καρδίας μου ἀναβλύζουσαι. Εἶναι ὀλιγώτερον δυστυχὴς ὁ δυνάμενος νὰ μετριάσῃ διὰ τοῦ βαλσάμου τοῦ δακρύου τὸ αἱμάσσον καὶ ἀλγεινὸν τραῦμά του. Ἐξερχόμενον τῆς Ἐκκλησίας μὲ κατέλαβε δεινὸν ῥῖγος πυρετοῦ. Εἰς τὴν θύραν τῆς μονῆς κατέπεσα ἡμιαναίσθητος· ἐκτύπησα εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ αἷμα θερμὸν ἔλουσε τὸ μέτωπόν μου. Ἠγέρθην ὅμως καὶ ῥιγῶν πάντοτε ἐβάδισα πρὸς τὸ ἐρημητήριόν μου τῆς Ἀνομερᾶς. Ὁ πυρετὸς εἰσέβαλε καθ' ὁδόν· ἐζοφώθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἡ σκοτοδίνη ἐσύγχισε τὰ πέριξ μου ἀντικείμενα, καὶ εἰς ἀσυνάρτητα παραληρήματα ἐλύθη ἡ γλῶσσά μου. Ὁ ἐγκέφαλός μου εἶναι κάμινος. Ὅλας τὰς χιόνας τῶν ὀρέων θέλω νὰ σωρεύσω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου διὰ νὰ δροσίσω τοὺς φλέγοντας κροτάφους μου. Ἀ! ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέψυχε τὴν κεφαλήν μου ἡ προσφιλής σου χεὶρ Στρατονίκη, Μάρθα, ἀδελφή μου Μάρθα, ποία δρόσος τ' οὐρανοῦ θὰ ἐπραΰνε μετὰ τοῦ πυρετοῦ καὶ τὸ πῦρ ὅπερ κατέφαγε τὰ σπλάγχνα μου...

Ἐζήτησα πρὶν ἢ καὶ πάλιν ἀφήσω τὴν πατρίδα μου, ἐξόριστος δυστυχής, τῆς μοίρας προγεγραμμένος, τῆς ἀτυχίας προνομιοῦχος, ἐζήτησα ὑστάτην ἀνάμνησίν σου, ὦ Στρατονίκη ἀγαπητή, Μάρθα ἀνοικτίρμων ἐν ὅλῳ τῷ οἰκτιρμῷ καὶ τῇ συμπαθείᾳ ἣν εἶχες καὶ μείζονα ἤδη θ' ἀφιερώσῃς διὰ τοὺς πάσχοντας. Πυρέσσων ἐξῆλθον τοῦ ἐρημητηρίου μου βαδίζων πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Παλαιοκάστρου. Ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ. Ἀνῆλθον εἰς τοῦ λόφου τὴν κορυφὴν καί, ἐξόριστος τῆς Ἐδέμ, ἐθεώρουν τὰ τείχη τῆς μονῆς. Ἡ ἀλγοῦσα ψυχή μου ἐπόθει νὰ μετάξῃ πλησίον σου, καὶ εἰς τὰ ἴχνη σου νὰ ἀκολουθῇ πιστῶς, καὶ τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν σου νὰ θωπεύῃ, καὶ διαρκῶς νὰ σὲ λατρεύῃ καὶ ἐν τῇ θέᾳ σου νὰ ζῇ εὐδαιμονοῦσα, Στρατονίκη, πικρὰ καὶ γλυκεῖα, ποθητὴ καὶ ἀπαισία τῆς ζωῆς μου ἀνάμνησις. Εἰς δάκρυα λυόμενος ἐθεώρουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς φύσεως, τὴν γαλήνην τῆς ὥρας ἐκείνης, ἀφιέμενος εἰς τὴν γλυκεῖαν μελαγχολίαν τὴν καταλαμβάνουσαν τὴν ψυχὴν ὅταν, λυομένη ἀπὸ τοὺς φθαρτοὺς δεσμούς της, ἐμπνέῃ ἀπὸ τῆς φύσεως τὸ κάλλος καὶ ἀναλαμβάνει γοργὴν πρὸς τὸν Πλάστην τῆς πτῆσιν. Θέσεις ἀγαπηταὶ θὰ σᾶς ἀφήσω ἐντὸς ὀλίγου. Ἡ θέα σας παροξύνει τὸ τραῦμα μου, καὶ ἡ δύναμις τῶν ἠθικῶν καὶ ἀλγεινῶν παθημάτων μου εἶναι ὑπερτέρα τῆς καρτερίας μου. Θὰ σᾶς ἀφήσω, θέσεις ἀγαπηταί, ἔνθα ἀνευρέθη τοῦ παιδίου ἡ ὀλίγη χαρὰ καὶ τοῦ ἀνδρὸς ὁ ἀκοίμητος πόνος. Ἴσως, θὰ σᾶς ἐπανίδω πάλιν, τίς οἶδε πότε, καὶ ἐὰν ὁ θάνατος, ἀσυμπαθὴς εἰς τὰ δεινά μου, μὲ τιμωρεῖ φειδόμενος τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς μου ὅπερ τοσαῦται συνετάραξαν

καταιγίδες. Σᾶς ἀποχαιρετῶ τείχη πολυαγάπητα τῆς μονῆς, καὶ σὲ τάφε ὅστις ἐρρόφησας τὴν Στρατονίκην μου, τὴν χαρὰν καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ βίου μου. Ἡ θέα σας μὲ σπαράσσει χωρὶς νὰ μὲ φονεύῃ. Ἠρεμώτερος ὑπὸ τὴν ψυχρὰν τοῦ γήρατος πνοήν, ἐλπίζω νὰ σᾶς ἴδω ποτέ, καὶ ἐὰν ἡ ἀποτεφρωθεῖσα καρδία μου δύναται νὰ αἰσθανθῇ παλμὸν ὕστατον χαρᾶς μελαγχολικῆς, νὰ κατανυγῶ εἰς τὴν θέαν σας ἀναπολῶν τὰς ἀναμνήσεις μεθ' ὧν πρὸς τοὺς τόπους τούτους συνδέεται ἡ ζωή μου. Ὦ Στρατονίκη...

Ἀκούω τοὺς κώδωνας τῆς μονῆς. Ὁ ἑσπερινὸς ἠχεῖ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Ἔληξε. Καὶ διὰ μέσου τῶν ὑστάτων ἁρμονιῶν ἀναγνωρίζω τοὺς φθόγγους τῆς φωνῆς σου, ὦ Μάρθα, καὶ εἰς τοὺς φθόγγους τούτους ἐνθυμοῦμαι τὴν ἄσπιλον ἐκείνην παρθένον ἧς ἡ αὐτὴ μουσικὴ φωνὴ κατεκήλησε τὰ ὦτά μου καὶ συνήρπασε... ἀλλὰ καὶ ἐσπάραξε τὴν καρδίαν μου. Ὦ Μάρθα! τῆς φωνῆς σου τὸν ἦχον δέχομαι ἀπερχόμενος ὡς ὑστάτην ἀνάμνησιν. Τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς κάτοικος, Στρατονίκη καὶ Μάρθα, λατρείας καὶ θλίψεως ἀντικείμενον αἰσθάνομαι ὅτι ἡ φωνή σου μοῦ ἀποσπᾷ τὴν καρδίαν. Ἄκαρδος ἐφεξῆς θὰ πλανηθῶ, ψυχρὸς τοῦ κόσμου θεατής, καὶ ὅταν ἐρωτώμενος τί ἔκαμα, ποῦ ἀφῆκα καὶ διατί τὴν ἄλλοτε πλημμυροῦσαν ἐξ αἰσθήματος καρδίαν μου, θὰ μειδιῶ μελαγχολικῶς ἀλλὰ τὸ βλέμμα μου θὰ τρέπεται πρὸς τὴν μονήν σου, καὶ ἡ περίλυπος ψυχή μου θὰ ψιθυρίζῃ παρὰ τὸ οὖς σου νὰ ἀπαντήσῃς σὺ τί ἔγεινε τοῦ Σθενέλου ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ καρδία καὶ ἡ ποίησις! Ἐντὸς τῆς μονῆς τοῦ Παλαιοκάστρου θάπτεις ὦ Στρατονίκη τὴν νεότητά σου, τὴν ἔξοχον ἀρετήν σου, τὸ ἀπαράμιλλον κάλλος σου, τὰς ἀναμνήσεις σου τὰς σεμνὰς καὶ μυστικάς... Ἄφες νὰ θάψω καὶ ἐγὼ ὅ,τι μοὶ ἥρπασας, ὅ,τι δὲν μοὶ ἀνήκει πλέον, καὶ παρὰ τὸν τάφον ὅστις ζῶσαν σὲ κατέπιε, ἄφες νὰ ἐνταφιάσω καὶ ἐγὼ τὴν καρδίαν μου...

(Ἕπεται ὁ Ἐπίλογος)

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 430).

Ὁ Guerin «Description de l'île de Patmos et de Samos» λέγει περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου: «répertoire si sa»vant et si confus de tant de notes »recueillies sur la Grèce, et en par»ticulier, sur l'Archipel» κτλ. Ὁ δὲ Sonnini: «Mais un ouvrage qui sur»passeroit tout ce que l'on a publié »au sujet de l'histoire et des monu»ments de l'ancienne Grèce, est celui »du savant le plus distinqué, le plus »versé dans la litterature grecque, le »celébre D.Anse de Villoison, s'il se »determinoit à mettre en jour les ma»tériaux précieux qu'il a recueillis »sur les lieux; ouvrage qui seroit lui »même un monument littéraire di»gne des beaux temps de la Grèce, à »laquelle néanmoins il ne pourroit »rien ajouter».

Τὸν Choiseul Gouffier (1782) γράψαντα Voyage pittoresque dans l'empire Ottoman et voyage pittoresque de la Grèce. Paris. Ἐγεννήθη τὸ 1752. Εἴκοσι δύο ἐτῶν τὴν ἡλικίαν περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, ἐξέδωκε δὲ τὸ ἄνω σύγγραμμα ὑπὸ ὡραιοτάτων κοσμούμενον εἰκόνων, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἦτο πρέσβυς εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα καὶ τυπογραφεῖον καὶ ἄνδρας εἰδικοὺς πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ. Τὸ 1791 διωρίσθη πρέσβυς ἐν Λονδίνῳ, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη τὴν θέσιν ταύτην. Τὴν 22 Ἰουλίου 1792 προεγράφη ὑπὸ τῆς Δημοκρατίας ὡς προδότης, μετέβη εἰς Ῥωσσίαν, ἔνθα ἀποκτήσας τὴν εὔνοιαν Παύλου τοῦ Α', διωρίσθη τὸ 1797 διευθυντὴς τῆς Ἀκαδημίας τῶν τεχνῶν, καὶ ἐπιστάτης τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης. Ἐπιστρέψας εἰς Γαλλίαν τὸ 1802 ἐγένετο ὁμότιμος. Ἀπέθανε τὸ 1817.

Ὁ Didot ἐν τῇ περιηγήσει αὐτοῦ λέγει περὶ τοῦ Gouffier: «Après avoir »embrassé M. de Choiseul Gouffier, »qui malgré son grand âge, m'enviait »encore, me dit-il, le bonheur d'aller »visiter la Grèce». Ὁ δὲ Chateaubriand: «Je citerai souvent cet ouvrage, »avec les éloges qu'il mérite, etc.».

Τὸν Reichard-Henri Aug. Ottocar (1789) γράψαντα Auszug-Beschreibung von Candia und einigen andern Inseln des Archipelagus. Φιλόλογος Γερμανός, γεννηθεὶς εἰς Γότθαν τὸ 1751 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1828. Ἔγραψε ἐλαφρά τινα φιλολογικὰ ἄρθρα εἰς διαφόρους ἐφημερίδας, διηύθυνε δ' ἐπὶ πολὺ τὸ θέατρον τῆς Γότθας. Ἔγραψε πολλὰς κωμῳδίας, ἐδημοσίευσε τὸ «Ἡμερολόγιον τῶν Θεάτρων» καὶ τὴν «Θεατρικὴν Ἐφημερίδα», ἴδρυσε πλείστας ἐφημερίδας, κατέστη δὲ γνωστὸς διὰ τοῦ «Ὁδηγοῦ τῶν περιηγητῶν ἐν Εὐρώπῃ», Weimar 1793 τόμ. 2· πολλάκις ἐκτυπωθέντος, μεταφρασθέντος, τόσον δὲ δημοτικοῦ καταστάντος, ὥστε ὁ βιβλιοπώλης Audui ἐδημοσίευσε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Richard πλείστους ὁδηγούς.

Τὸν Mariti-Abbé (1791) γράψαντα Voyage dans l'île de Chypre, la Syrie et la Palestine, avec l'histoire générale du Levant, traduit de l'Italien.

Τὸν Newied περιηγητὴν καὶ συγγραφέα Ἰταλὸν γεννηθέντα ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ 1763 καὶ ἀποθανόντα τὸ 1806. Κάτοχος τῆς φυσικῆς ἱστορίας ὡς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης, ἐτοποθετήθη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔν τινι ἐμπορικῷ οἴκῳ τῆς Λιβόρνου. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Σικελίαν, ἔνθα συνέλεξε διάφορα τῆς φυσικῆς ἱστορίας ἀντικείμενα. Μετὰ ταῦτα διῆλθε 2 ἔτη εἰς Ἄκρην, ὡς ἀντιπρόσωπος Ἀγγλικοῦ τινος ἐμπορικοῦ οἴκου. Τὸ 1793 διωρίσθη ὑποπρόξενος ἐν Κύπρῳ, ἐκμαθὼν δὲ τὴν τουρκικὴν καὶ τὴν ἀραβικήν, ἐπεσκέφθη τὴν Συρίαν τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον. Ἅμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ συγγράμματός του, ὠνομάσθη μέλος τῆς Φλωρεντινῆς Ἀκαδημίας.

Τὸν Sibthorp-John (1795) γράψαντα Flora Græca. Ἦτο ἰατρός, διακριθεὶς ὡς συγγραφεὺς βοτανικῆς. Ἐγεννήθη ἐν Ὀξωνίᾳ, ἐξεπαιδεύθη δ' ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ αὐτῆς, διαμείνας ἐπί τινα καιρὸν εἰς Ἐδεμβοῦργον, ἐπεσκέφθη τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ἐπιστρέψας δὲ εἰς Ἀγγλίαν τὸ 1784, διεδέχθη τὸν πατέρα του, ὡς καθηγητὴς τῆς βοτανικῆς ἐν Ὀξωνίᾳ. Περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα δίς, τὸ 1786-7 καὶ τὸ 1794-5, ἐπὶ πλουτισμῷ τῆς ἐπιστήμης του. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν περιηγήσεών του ἦτο συλλογὴ φυτῶν, προωρισμένων διὰ σπουδαῖον σύγγραμμα τὸ «Flora Græca». Τοῦ θανάτου του ὅμως ἐμποδίσαντος τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐρευνῶν του, ἀφῆκε διὰ τῆς διαθήκης του λίρ. 300 ἐτησίως, πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ καὶ ἵδρυσιν δασονομικῆς ἕδρας. Ἀπέθανεν ἐν Bath τὴν 7ην Φεβρουαρίου 1796. Ὁ κ. Θ. Χελδραΐχ (Φυτολογικὴ ἐξέτασις τῆς Θεσσαλίας), «Παρνασσὸς» τόμ. Γ'. τεῦχ. Γ', Μαρτίου 31, 1883, σ. 259, ἀποκαλεῖ αὐτὸν «Πατριάρχην τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φυτολογίας».

Τὸν Lechevalier (1799) γράψαντα Voyage dans la Troada, ou tableau de la plaine de Troie, dans son état actuel. Paris. Ἦτο περιηγητὴς καὶ ἀρχαιολόγος, γεννηθεὶς ἐν Treilly τὸ 1752, καὶ ἀποθανὼν ἐν Παρισίοις τὸ 1836. Εἰς Metz ἐγνώρισε τὸν Ch. Gouffier, ὅστις τὸν διώρισε γραμματέα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, τότε ἐπεσκέφθη τὴν Ἐλάσσονα Ἀσίαν. Διέμεινε ἐπί τινα καιρὸν εἰς Μολδαυίαν, ὅπως παρατηρήσῃ τὰς κινήσεις τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους τὸ 1788. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως ἀνεχώρησε, ἐπανελθὼν δὲ τὸ 1808 διωρίσθη βιβλιοφύλαξ τῆς βιβλιοθήκης Sainte Genevieve. Τὸ σύγγραμμά του μετεφράσθη ἀγγλιστὶ παρὰ τοῦ διαπρεποῦς ἑλληνιστοῦ Ἀνδρέα Dalzell. (γεννηθ. περὶ τὸ 1750 καὶ ἀποθανόντος τὸν 10βριον τοῦ 1806). Οἱ Zurcher καὶ Margollé «Les ascensions celébres» Bibliothéque des Merveilles σ. 316 λέγουσι περὶ αὐτοῦ: «L'auteur du meilleur ouvrage qu'on »ait écrit sur la Troade».

Πλὴν τούτων κατὰ τὸν 18 αἰῶνα ἀναφέρονται καὶ οἱ ἑξῆς:

Ὁ Robert (1714) συγγράψας Voyage dans le Levant. Ὁ Widmann (1740) συγγράψας L'Archipelago con tutte le Isole. Ὁ J. Aegid van Egmond (1759) Travels through part of Europa, Asia minor the islands of Archipelago etc. Ὁ Pasch van Krienen (1773) Breve descrizione dell'Archipelago. Ὁ Frieseman (1769) Description historique et geographique de l'Archipel. Ὁ Della Rocca (1790) Traité com-

plet sur les abeilles etc. précedé d'un precis historique et économique sur Syra. 'O Kinsbergen B. V. (1793), Beschryvinge van den Archipel καὶ τέλος ὁ Rubhieres, Essai sur les isles de Zante, de Cerijo etc.

(Ἕπεται συνέχεια)

Αλ. Κ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

'Ο Ἀνακρέων ἢ Ψευδανακρέων δὲν προτιμᾷ τὸ θηλυκὸν «ἡ βάρβιτος» ἀλλὰ τὸ ἀρσενικὸν «ὁ βάρβιτος». Τὸ δὲ σημειωθὲν ὑπό τινος «ἡ βάρβιτος δὲ χορδαῖς... ἠχεῖ» ἔχει ἐσφαλμένως· τὴν ὀρθὴν γραφὴν ἀποκατέστησε πρὸ πολλοῦ ὁ Μελχόρνιος γράψας ὀρθότατα:

Θέλω λέγειν Ἀτρείδας
Θέλω δὲ Κάδμον ᾄδειν,
ὁ βάρβιτος δὲ χορδαῖς, κλ.

Ὡς παρατηρεῖ πᾶς τις, ἔστω καὶ ἄκροις δακτύλοις ἐὰν ψήσατο τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως, ὅτι τὸ μέτρον εἶνε τὸ λεγόμενον ἰαμβικὸν συνισταμένον ἐκ βραχέος καὶ μακροῦ ὡς ἑξῆς· υ—(υ—)υ—υ. Δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ εἴπῃ «ἁ βάρβιτος» διότι συμπίπτουσιν ἐν τῷ αὐτῷ ποδὶ δύο μακρά, ὅπερ ἀντιβαίνει εἰς τὴν φύσιν τοῦ μέτρου. Τὴν ἀνωτέρω διόρθωσιν, πιστουμένην ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀνακρέοντος λέγοντος ἀλλαχοῦ (15, 33 ἔκδ. στερ. Val. Rose, Λιψ. 1876)

«Κοιμωμένη δ' ἐπ' αὐτῷ
τῷ βαρβίτῳ καθεύδω,»

ἀπεδέξαντο πάντες, πλὴν τινος τῶν παρ' ἡμῖν τοῦ μνημονεύσαντος τοῦ θηλ. «ἡ βάρβιτος».

'Ο μὲν Alexandre (δηλ. ὁ I. Planche, κατ' ἀνατύπωσιν μετὰ πολλῶν προσθηκῶν ὑπὸ L. A. Vendel-Hegh καὶ Alexandre Pillon), οὗ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἔκδοσιν (Παρισ. 1838 ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ ἑτέρα) μεγάλως ἐσφάλη γράψας «'Εντατός, ή, όν, tendu. Τὰ ἔντατα ὄργανα, inst ruments à cordes, par opp à ἐμπνευστά. R. ἐντείνω». Πρβ. Planche λεξ. λέξει ἐντατικός· πολλῷ δὲ μᾶλλον ἔπταισεν ὁ ἀκολουθήσας ἀβασανίστως ἐκείνῳ γράψαντι «τὰ ἔντατα ὄργανα» ἄνευ τινὸς λόγου. 'Αλλ' ὅμως οὐχὶ πλέον *πιθανώτατα* ἀλλὰ *βεβαιότατα*, συνέβη τυπογραφικὸν σφάλμα, ὅπερ εἰς τοσαύτην ὕβριν ἐνέβαλε τὸν δυστυχῆ Alexandre, ὃν ἐπέπρωτο νὰ διασύρωσιν οἱ παρ' ἡμῖν ὡς ἀγνοοῦντα καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνος λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ λεξικοῦ ἐκείνου ἔχοντος βάσιν τὸ τοῦ Ἐρρίκου Στεφάνου!

'Ηπόρησέ τις ἐὰν ἔχῃ ὀρθῶς τὸ ῥῆμα παίζω ἐπὶ τῶν ὀργάνων εἴτε ἐντατῶν εἴτε ἐμπνευστῶν. Ναί· ἔχει ὀρθότατα καὶ λέγεται «παίζειν λύραν, παίζειν αὐλόν» καὶ ὅπερ ἴσως φανῇ παράδοξον «παίζειν μέλος, ὕμνον».

Τὰ περὶ *Λύρας, Κιθάρας* καὶ *Βιολλοῦ* ὑφ' ἡμῶν γραφέντα φαίνεται ὅτι παρενοήθησαν ὑπό τινων· διὸ συνιστῶμεν αὐτοῖς ὅτι ἐπάναγκες εἶνε νἀναγνώσωσιν ἐκ δευτέρου καὶ ἐκ τρίτου καὶ κατ' ἐπανάληψιν νὰ μελετήσωσι τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ἵνα δυνηθῶσι νὰ κατανοήσωσιν, ὅτι ἡμεῖς *δὲν ὠνομάσαμεν* τὸ *βιολλὸν κιθάραν*, ἀλλὰ *παρεβάλλομεν* αὐτὸ πρὸς αὐτήν.

Πλείονα δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῶν· διότι νομίζομεν ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ συζήτησις δέον νὰ μένῃ ὑψηλά. Λείποτε δὲ προορώμενοι μήποτε ἀναφανῇ καί τις ἀνώτερος ἡμῶν, μεθ' οὗ βέβαια ἐλπίζομεν ὅτι θὰ δυνηθῶμεν πάντως καὶ νὰ συζητήσωμεν *ἐπιστημονικῶς*, καταπαύομεν ἐνταῦθα τὸν λόγον μέλλοντες πολλὰ νὰ εἴπωμεν ἐν τῇ «περὶ *Αὐλῶν* καὶ *Σάλπιγγος*» διατριβῇ.

ΘΕΜΙΣΤ. ΠΟΔΥΚΡΑΤΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΟΙ ΝΑΒΑΡΡΑΙΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

καὶ

ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΝΙΚΟΝ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῶν.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ RUBIO Y LLUCH

Συνέχεια τῆς σελ. 431.

Ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ Φριδερίκου Β' διορισθέντος (Ἰούλιον 1368—1374 καὶ 1377—1388) φρουράρχου καὶ διοικητοῦ τῶν Ἀθηνῶν Galceran de Peralta εἰσέβαλον τῷ 1380 οἱ Ναβαρραῖοι εἰς τὸ δουκάτον.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται κυρίως ἡ ἐποχή, ἧς τὴν ἐξιστόρησιν ἔλαβεν ὡς θέμα ὁ Ἀντώνιος Rubió y Lluch· καίτοι δὲ εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ναβαρραίων δὲν ἀνήκουσιν εἰμὴ τὰ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι εἰσβολῆς, μέχρι τῆς ἐκχωρήσεως τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας (1430) παρὰ τοῦ τελευταίου Φράγκου αὐτῆς ἡγεμόνος (1404—1432), Κεντηρίωνος Β'. Ζαχαρία (Centurione Zaccaria), πρὸς Θωμᾶν τὸν Παλαιολόγον συμβάντα ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς συγχρόνου πολιτικῆς καταστάσεως τῶν οὗς οἱ Ναβαρραῖοι κατέκτησαν τόπων, ὁ συγγραφεὺς ἐν τούτοις, ἐπαγόμενος κατ' ἀνάγκην καὶ τὰ πρότερον, ἀφιεροῖ τὸ μὲν 2ον κεφάλαιον εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τοὺς Καταλανούς, περὶ ἧς εἴπομεν ἤδη τινά, τὸ δὲ 4ον εἰς τὴν πρὸ τῆς Ναβαρραϊκῆς κατοχῆς ἱστορίαν τῆς φραγκοκρατουμένης Πελοποννήσου, εἰς ἅτινα δὲν θεωροῦμεν ἀναγκαῖον ν' ἀκολουθήσωμεν αὐτόν, διότι ταῦτα, μὴ περιέχοντα εἰμὴ ἀφήγησιν γεγονότων τοῖς πᾶσι γνωσῶν ἐπέχουσι τόπον εἰσαγωγῆς εἰς τὰ ἐκ τῶν ἰδίων ἐρευνῶν ἐκπηγάσαντα λοιπὰ μέρη τῆς συγγραφῆς, ἅτινα καὶ ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως ἀξίαν αὐτῆς ὡς πρωτοτύπου καὶ περὶ ἀγνώστων καὶ ἀνεξερευνήτων μέχρι, τοῦδε διαλαμβάνοντος ἔργου καὶ ἐφ' ἃ ἰδίως δέον νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν ἡμετέραν προσοχήν.

Τὰ κατὰ τὴν ἑταιρείαν τῶν Ναβαρραίων, πῶς αὕτη συνέστη καὶ ὑπὸ τίνος προσκληθεῖσα καὶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιεβάλλοντο μέχρι τοῦδε, ὡς καὶ ὁ Hopf ὁμολογεῖ, ὑπὸ βαθέος σκότους· καὶ ἦτο μὲν γνωστόν, ὅτι ὁ ἐνφάντης τῆς Ναβάρρας Louis d'Evreux, κόμης τοῦ Beaumont-le-Roger καὶ σύζυγος τῆς Ἰωάννας, δουκίσσης τοῦ Δυρραχίου (Durazzo), ἐστρατολόγησε Ναβαρραίους πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ κράτους τῆς συζύγου, ὅπερ κατεῖχεν ὁ Κάρολος Thopia ὡς «αὐθέντης τῆς παρὰ τὴν θάλασσαν Ἀλβανίας», καὶ ὅτι κατόπιν ἐγένοντο κύριοι τῆς Πελοποννήσου (ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας), ἐν ᾗ διετηρήθησαν ἐπὶ ἡμισυ αἰῶνα, ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τῶν νεωτέρων μεσαιωνοδιφῶν εἶχε σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ πῶς οἱ Ναβαρραῖοι κατήντησαν εἰς τοῦτο.

'Ο Hopf ἐνόμισεν ὅτι ἀρκούντως διελεύκανε καὶ ἐσαφήνισε τὸ ζήτημα, ἀποφανθεὶς[1] ὅτι ἡ μεγάλη ἑταιρεία τῶν Ναβαρραίων ἦν ὁπισθοφυλακὴ τρόπον τινὰ τῶν τυχοδιωκτικῶν ἐκστρατειῶν τῶν σταυροφόρων καὶ Καταλανῶν, ἴσως καθ' ὑστάτη πασῶν ἐν Ἑλλάδι ἀναφανεῖσα, καὶ ἀρνούμενος, ἐναντίον τῶν ὑπὸ πάντων παραδεδεγμένων, τὴν ὑπὸ Δουδοβίκου d'Evreux ἵδρυσιν καὶ συγκρότησιν αὐτῆς, ἣν ἀποδίδει εἰς τὸν κυρίως μόνον διάδοχον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχηγίᾳ, ὡς ἐναργέστατα ἀποδεικνύει ὁ Rubió y Lluch, Ἰάκωβον de Baux· πρὸς ταύτην τὴν γνώμην αὐτοῦ ὁ Hopf, πειραθεὶς (κατωτέρω ἐν σ. 34) ν' ἀναιρέσῃ τὰ ὑπὸ τοῦ Zurita κατὰ πρῶτον καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ βασισθέντος Ducange καὶ τῶν ἀκολουθησάντων αὐτῷ, λελεγμένα περὶ τῆς τοῦ d'Evreux στρατιωτικῆς ἐπιχειρήσεως ὡς ψευδῆ καὶ ἐπὶ συγχύσεως πρὸς τὴν Ναβαρραϊκὴν ἑταιρείαν(!) στηριζόμενα, περιέπεσεν εἰς δεινὴν ἀντίφασιν· διότι ἐνῷ πρότερον εἶχεν ἀρνηθῆ τὴν πρὸ τοῦ 1380, ὅτε κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ de Baux ἐστρατολογήθη, ὕπαρξιν τῆς μεγάλης ἑταιρείας τῶν Ναβαρραίων, ἀπέδιδεν ἐνταῦθα (σ. 34)

[1] K. Hopf, Griechenland im Mittelalter u. in der Neuzeit ἐν Ersch u. Gruber Encyclop. T. 86, σελ. 11. — Τὴν περὶ τούτου φράσιν τοῦ Hopf θεωροῦμεν, ὅτι δὲν ἐνόησεν ὡς ἔδει ὁ Rubió y Lluch· λέγων ὁ Hopf «Nachügler der alten Kreuzfahrer u. der Catalanen» περὶ τῶν Ναβαρραίων, δὲν ἐνόει ὡς ἐξέλαβεν ὁ ἀποκρούσας καὶ διὰ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ἀναιρέσας τοῦτο ἱσπανὸς ἱστοριογράφος, ὑπόλειμμα (rezagado) ἤτοι ἀπογόνους ἐν Ἀνατολῇ διαμεινάντων λειψάνων τῶν εἰς τὰς σταυροφορίας τῶν βασιλέων τῆς Ναβάρας Θεοβάλδου Α' καὶ Β' (Thibaut I et II de Champagne) λαβόντων μέρος Ναβαρραίων (1239-41 καὶ 1270) καὶ τῶν Καταλανῶν, διότι πρῶτον μὲν θὰ ἔγραφε Ναβαρραίων σταυροφόρων, οὐχὶ δὲ ἁπλῶς σταυροφόρων ἐκ τῶν λειψάνων δὲ αὐτῶν τε καὶ τῶν Καταλανῶν εἶναι ὅλως ἀπίθανον καὶ παράλογον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι συνεκροτήθη ἡ ἑταιρεία), εἶτα δὲ ἤθελε περιπέσῃ εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἃ κατωτέρω (σ. 12) ἀναφέρει, ὅτι δηλ. ὁ Ἰάκωβος de Baux ἐστρατολόγησε τὴν ἑταιρείαν τῶν Ναβαρραίων ἐν Ναβάρρᾳ, ὡς καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς κυρίας σημασίας τῆς λέξεως «Nachzügler» ἐνδείκνυται, ὁ σοφὸς γερμανὸς μεσαιωνοδίφης ἐνόει ἐπιβραδύναντας μιμητάς, ὀπισθοφυλακὴν τρόπον τινά, τῶν σταυροφόρων καὶ τῶν πρὸς διαρπαγὴν καὶ λεηλασίαν ἐκδραμόντων Καταλανῶν· ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Hopf, καίτοι αὕτη καθ' ἑαυτὴν οὐχὶ ἀπολύτως ὀρθή, διαφέρει οὐχ ἧττον λίαν τῆς, οἵαν παρέστησεν αὐτὴν ὁ Rubio y Lluch.

εἰς αὐτὴν τὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Λουδοβίκου εἰς Δυρράχιον, ἣν ἐσφαλμένως, λέγει, φρονοῦσιν οἱ Zurita, Ducange καὶ λοιποὶ ὅτι ἐπεχείρησαν οἱ ὑπ' αὐτοῦ στρατολογηθέντες 600 Γασκόνοι καὶ Γάλλοι.

Εἰς τὸν Ἱσπανὸν Ἀντώνιον Rubio y Lluch ἐπέπρωτο ν' ἀναιρέσῃ μίαν πρὸς μίαν τὰς περὶ τῶν τέκνων τῆς πατρίδας του ἐσφαλμένας ταύτας δοξασίας καὶ νὰ διαμορφώσῃ σαφῆ καὶ ἀπρόσβλητον περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην, ἥτις βεβαίως, μετ' οὐ πολύ, θ' ἀντικαταστήσῃ τὴν τοῦ Hopf, ἐπικρατήσασαν πανταχοῦ ἕνεκα τοῦ ἐξόχου ἐπιστημονικοῦ κύρους τοῦ ἀνδρός. Ἡ διασάφησις καὶ ἀπὸ τῶν ψευδολογημάτων διάκρισις τῆς ἱστορίας τῆς ἑταιρείας τῶν Ναβαρραίων εἶναι μία τῶν ἀξιολογωτέρων ὑπηρεσιῶν, ἃς διὰ τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ προσέφερεν εἰς τὴν ἐπιστήμην ὁ ἱσπανὸς ἱστοριογράφος· μὴ λογιζομένων τῶν πολυτίμων καὶ ἀγνώστων περὶ Ναβαρραίων καὶ τῶν ἐν τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν Καταλανῶν λεπτομερειῶν, ἡ περὶ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδρομῆς τῶν δύο τούτων διασήμων ἑταιρειῶν διαλαμβάνουσα μονογραφία, διὰ τὸ εὔληπτον καὶ εὐσύνοπτον τοῦ λόγου, τὴν σαφῆ ἔκθεσιν τῶν ἰδεῶν, τὸ ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦν ἱστορικὸν πνεῦμα καὶ τὴν βαθύτητα τῶν κρίσεων εἶναι ἓν τῶν ἀρίστων ἔργων ἐφ' οἷς δύναται νὰ σεμνύνηται ἡ σύγχρονος ἱστοριογραφία.

Ἡ μεγάλη ἑταιρεία τῶν Ναβαρραίων, ὡς ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε εἴδομεν, ὀφείλει τὴν γένεσιν αὐτῆς εἰς τὸν ἐνφάντην τῆς Ναβάρρας Λουδοβίκον d'Evreux· τῆς συστάσεως ὅμως αὐτῆς προηγήθησαν περιστάσεις παρόμοιαι ταῖς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἑταιρείας τῶν Καταλανῶν προκαλεσάσαις. 'Ο ἐνφάντης τῆς Ναβάρρας εἶχε λάβῃ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Καρόλου Β' τοῦ κακοῦ, βασιλέως τῆς Ναβάρρας καὶ Καρόλου τοῦ Ε' τῆς Γαλλίας, πόλεμον, ἐπὶ κεφαλῆς 1200 ἀνδρείων Ναβαρραίων· μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης τῷ 1366, οὗτοι δὲν ἠθέλησαν πλέον ν' ἀποχωρισθῶσι τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῖς ἡγεμόνος, ἀλλ' ὀρεγόμενοι τυχοδιωκτικοῦ βίου καὶ ζηλεύοντες τὴν τύχην τῶν Καταλανῶν, ἀπεφάσισαν ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς Ἀνατολὴν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Καρόλου Thopia, ἐπαπειλοῦντος τὸ καὶ πρότερον (Ἀπρίλιον 1362?) ὑπ' αὐτοῦ κυριεύθεν, μετὰ ταῦτα δὲ (ἀρχὰς 1363), ἕνεκεν ἐπιδημίας ἐγκαταλειφθὲν Δυράχιον, ἐφ' οὗ διὰ τοῦ μετὰ τῆς Ἰωάννης δουκίσσης τοῦ Δυρραχίου καὶ θυγατρὸς τοῦ δουκὸς Καρόλου de Gravina, γάμου του (1366) εἶχεν ἀποκτήσῃ δικαιώματα ὁ Λουδοβίκος d'Evreux.

Αἱ πρῶται τῶν Ναβαρραίων μαχητῶν εἰς Ἀλβανίαν ἀποστολαί, ἃς ἐκ Νεαπόλεως, ἔνθα μετὰ τῆς συζύγου του διέτριβεν, ὁ Λουδοβίκος διενήργησε, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐμποδίσωσι τὸν Thopia ἀπὸ τοῦ νὰ γίνῃ αὖθις (κατὰ Μάρτιον 1368) κύριος τοῦ Δυρραχίου καὶ νὰ θέσῃ οὕτω τέρμα εἰς τὸ τελευταῖον λείψανον τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ κυριαρχίας τῶν Ἀνδεγαυῶν· ἔτι δὲ ὀλιγώτερον ἤνυσεν ἡ διὰ 400 ἱππότων ἐκ τοῦ ἄνθους τῆς εὐγενείας τῆς Ναβάρρας (ἐν οἷς καὶ ὁ διάσημος Mahiot de Coquerel, ὁ μέλλων κατακτητὴς καὶ πρῶτος Ναβαρραῖος διοικητὴς τοῦ Μωρέως) ἐνισχυθεῖσα ἐκστρατεία, ἣν τῷ 1376, ὡς τελευταίαν ἀπόπειραν πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ Δυρραχίου, ἐπεχείρησεν ὁ ἐπίδοξος αὐτοῦ δούξ· τοῦτο δέ, ἕνεκα τοῦ κατ' αὐτὸ ἔτι τὸ 1376 ἐπισυμβάντος θανάτου αὐτοῦ, ὃν εὗρε πιθανῶς μαχόμενος πρὸς τοὺς Ἀλβανούς.

Ἡ ἑταιρεία τῶν Ναβαρραίων μετὰ τοῦτο (περὶ τὸ 1380) εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἰακώβου de Baux, ὅστις ἑνῶν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀχαΐας δικαιώματα τοῦ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Τάραντος κεκτημένου κλάδου τῶν Ἀνδεγαυῶν (ἡ μήτηρ αὐτοῦ Μαργαρίτα τοῦ Τάραντος, ἣν ἀδελφὴ καὶ κληρονόμος τῶν Ῥοβέρτου καὶ Φιλίππου Β' τοῦ Τάραντος, αὐτοκρατόρων ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡγεμόνων τοῦ Μωρέως), ἐσκόπει νὰ πραγματοποιήσῃ ταῦτα, τῇ βοηθείᾳ τῆς διὰ τὴν στενὴν μετὰ τοῦ Λουδοβίκου συγγένειαν[1] ἀφωσιωμένης αὐτῷ ἑταιρείας. Ἡ πρὸς τοῦτο εὐκαιρία παρουσιάσθη διὰ τῆς ἐκθρονίσεως καὶ ἀποκηρύξεως, παρὰ τοῦ πάπα Οὐρβανοῦ τοῦ Ϛ' (τῇ 21 Ἀπριλ. 1380) τῆς Ἰωάννας Α', βασιλίσσης τῆς Νεαπόλεως· καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Ἰάκωβος ἐπανέκτησε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Τάραντος, ἀποσπάσας ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ὄθωνος τῆς Βρουνσβίκης, τετάρτου συζύγου τῆς παραχωρησάσης αὐτῷ ταύτην, βασιλίσσης Ἰωάννας, τὸν δὲ Ματόττον de Coquerel ἀπέστειλεν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἑταιρείας πρὸς περαιτέρω κατακτήσεις.

Οἱ Ναβαρραῖοι, καταλιπόντες τὰ Ἀλβανικὰ σύνορα[2], διηυθύνθησαν πρὸς νότον καὶ κατέλαβον τὴν Κέρκυραν, ἀνακηρύξαντες ἡγεμόνα αὐτῆς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἑταιρείας καὶ αὐτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως Ἰάκωβον de Baux. Ἡ ἐν τῇ νήσῳ κυριαρχία τῶν Ναβαρραίων, καίτοι ὁ Ἰάκωβος προσεπάθησε διὰ παραχωρήσεων προνομίων καὶ τιμαρίων ν' ἀποκτήσῃ φίλους μεταξὺ τῶν ἰσχυόντων, ὑπῆρξε λίαν βραχυχρόνιος· μετὰ 2 μόλις ἔτη ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῶν (1382), οἱ Κερκυραῖοι ἐξεδίωξαν ἀπανταχόθεν τοὺς κατακτητὰς καὶ τοποτηρητὰς τοῦ Ἰακώβου καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν ἀρχὴν τοῦ Καρόλου Γ' τῆς Νεαπόλεως.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Κ. Α. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ.

[1] 'Ο Ἰάκωβος de Baux ἐνωμφεύθη τῷ 1382 τὴν ἀδελφὴν τῆς συζύγου τοῦ Λουδοβίκου Ἰωάννας de Durazzo Ἀγνῆν.

[2] Κατὰ τὸν Rubió y Lluch δὲν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ εἰσβολὴ τῶν Ναβαρραίων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, τοῦτέστιν ἐκ τῆς Ἀλβανίας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

'Ο καθηγητὴς κ. Susemihl ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Μ. Δήμητσα, ἀπαιτήσαντος παρ' αὐτοῦ ἀπάντησίν τινα εἰς τὰ κατ' αὐτοῦ γεγραμμένα γράφει ἐν τῷ 34 ἀριθμῷ τοῦ Berliner philologischen Wochenschrift τάδε: 'Απάντησις ὑπ' ἐμοῦ κατέστη κυρίως περιττή, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κ. Εὐαγγελίδης ἄριστα ἐξέθηκεν ἐν τῷ 124 ἀριθμῷ τῆς «Ἑβδομάδος» σελ. 335 πάν ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον. Προκληθεὶς ὁ κ. Δήμητσας νὰ μοὶ ὀνομάσῃ ἀρχαίαν τινὰ μαρτυρίαν, μαρτυροῦσαν ὅτι ὁ *Ἐρασίστρατος* ἔζησεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρατίθησίν τινα λέγουσαν, ὅτι ὁ *Ἡρόφιλος* ἐκεῖ ἔδρα, καὶ δεύτερόν τι χωρίον, ἐν ᾧ ὁ λόγος εἶνε ὅλως γενικῶς περὶ τῶν βασιλέων, οἵτινες τῷ Ἡροφίλῳ καὶ Ἐρασιστράτῳ κατεδίκους πρὸς ἀνατομὴν παρέδιδον. Sapienti sat! Περὶ τοῦ τελευταίου χωρίου καὶ ἰδίως περὶ τοῦ Ἐρασιστράτου ἴδε τὰ ἐμὰ Analecta Alexandrina chronologica (Greifsw. 1885) S. VII κ. ἑφ., ἔνθα δυστυχῶς ἐλησμόνησα νὰ σημειώσω, ὅτι ὁ Ἐρασίστρατος πιθανῶς ἐδίδασκεν ἐν Σάμῳ, ὅτι ὁ Ἰουλιανὸς Μισοπ. σελ. 347 C 348 A. Sp. (148,2. 21 Hertl) Σάμιον αὐτὸν ὀνομάζει, ἔνθα βεβαίως τοὐλάχιστον ἀναχρονισμός τις κεῖται. Πρὸς τὸν κ. Barthelemy St. Hilaire οὐδέποτε οὐδ' ἀπωτάτην προσωπικὴν ἔσχον ἀναφοράν, ἐπομένως δὲν δύναμαι νὰ εἴμαι κατ' αὐτοῦ ἐξηρεθισμένος. Ἀλλὰ βεβαίως καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἐπιτρέπω ἐμαυτῷ πᾶν ὅ,τι μετ' εὐσυνειδήτου ἐξέτασιν μοὶ φαίνεται κακόν, νὰ παριστῶ ἐν ταῖς λογοκρισίαις μου ὡς ἄτοπον εὐπαρρησιάστως εἴτε Γερμανός, εἴτε Γάλλος, εἴτε Ἕλλην, εἴτε ὅστις δήποτε εἶνε ὁ γράψας αὐτό, διότι τοῦτο ἁπλῶς ἀκριβῶς θεωρῶ ὡς καθῆκον τοῦ λογοκριτοῦ. Καὶ ἂν οὕτως ἐξήγειρον πάλιν τὴν ὀργὴν τοῦ κ. Δήμητσα, τόσην μικρὰν θὰ μοὶ παράσχῃ φροντίδα ὅσην τὴν φορὰν ταύτην.[1]

— *Ῥωμαϊκὰ καὶ Κελτικά*. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ γερμανὸς Schuchardt ἐξέδωκεν ἐν Βερολίνῳ τὰς μελέτας, τὰς ὁποίας εἶχε δημοσιεύσῃ ἀπὸ τοῦ 1871—1880 ἐν διαφόροις περιοδικοῖς· ὁ τόμος περιέχει «περὶ Βεργιλίου κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, περὶ Βοκκακίου κτλ».

'Ο Hæderli ἐξέδοτο πάνυ σπουδαίαν μελέτην «οἱ Ἕλληνες ἀστυνόμοι καὶ ἀγορανόμοι, ἰδίως ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις.

— Il mio cuore é morto. Ἡ καρδία μου τέθνηκε. — Τύχαι Μαργαρίτας ὑπὸ C. Nob. Vitaloni. — Paris, Editeur J. Paysant 1886.

Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐξεδόθη ἐσχάτως μυθιστορημάτιον πλῆρες αἰσθήματος ἐκ τεσσάρων τυπογραφικῶν φύλλων εἰς σχῆμα 8ον ἐν Παρισίοις ἰταλιστὶ γεγραμμένον ὑπὸ νεαροτάτης δεσποινίδος.

[1] Ἀπάντησιν εἰς ταῦτα ἔδωκεν ἤδη ἡμῖν ὁ κ. Μ. Γ. Δήμητσας δημοσιευθησομένην προσεχῶς.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐν Ῥώμῃ ἐργάται σκάπτοντες ἐν τῇ Ἐθνικῇ Ὁδῷ, ἀνεκάλυψαν οἰκίσκον χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ Γ' αἰῶνος μ. Χριστόν.

Ἅπαντες οἱ τοῖχοι τοῦ οἰκίσκου τούτου καλύπτονται ὑπὸ εἰκόνων παριστωσῶν τὸ πλεῖστον ὑποθέσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἐπί τινων τειχῶν παρατηροῦνται ὡσαύτως καὶ μυθολογικαὶ μορφαί, ὡς ὁ Πήγασος ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, ὁ Ἀσκληπιὸς μετὰ τοῦ ὄφεως, Μοῦσαι τινὲς κτλ. Ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ οἰκίσκου εὑρέθη σκελετὸς μετὰ τοῦ φερέτρου του. Ἡ τελευταία ἀνακάλυψις εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα, ὅσῳ κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα ἀπηγορεύετο ἐν Ῥώμῃ ἡ ἐνταφίασις νεκρῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἔκκλησις εἰς τοὺς νέους, Πέτρου Κραπότκιν, κατὰ μετάφρασιν *Πλάτωνος Ε. Δρακούλη*.

Στοιχεῖα Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων ὑπὸ *Σ. Κ. Σακελλαροπούλου*, Γυμνασιάρχου.

Σύνοψις τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας Ἐδουάρδου Τσελλέρου ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ *Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου*.

Σύστημα διοικητικοῦ δικαίου ὑπὸ *Γ. Ι. Ἀγγελοπούλου* ὑφηγητοῦ κλ. Τόμος Α', τεῦχος Β'.

Στοιχειώδης φυσικὴ ἱστορία ὑπὸ *Ν. Γερμανοῦ*.

Φιλοσοφικὰ Μελετήματα ὑπὸ *Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου* (τόμος Α').

Ὁ Ναύαρχος Νικόδημος, ποίημα ἐπικὸν *Περικλέους Καλαθάκη*.

Μελέτη περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπὸ *Μιχαὴλ Ἰ. Γαλαροῦ* τελειφοίτου τῆς Νομικῆς.

Περὶ πάντων τούτων θέλομεν γράψῃ προσεχῶς ἐν τοῖς φιλολογικοῖς.

ΑΓΓΕΛΛΟΝΤΑΙ

Ἐγκόλπιον Ἡμερολόγιον στατιστικῆς τοῦ 1887 ὑπὸ *Μ. Η. Παγᾶ*.

Στοιχειώδης πρακτικὴ ἀτμομηχανική· Ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον προτίθεται ὁ κ. *Σιλβέστρος Α. Στεφανάκης* τὴν ἔκδοσιν στοιχειώδους πρακτικῆς ἀτμομηχανικῆς, πραγματείας πολυχρονίου μελέτης καὶ πρακτικῆς πείρας. Ἡ περιλαμβανομένη ἐν αὐτῇ ὕλη καὶ ἡ διάταξις αὐτῆς καθιστῶσι ταύτην ἀναγκαῖον κτῆμα τοῖς ἐνασχολουμένοις περὶ τὴν ἀτμομηχανικήν. Ὅπως δὲ καὶ ὠφέλιμος καὶ καταστῇ καταληπτὴ ὑπὸ τοῦ κατωτέρου τεχνίτου μέχρι τοῦ ἀνωτέρου μηχανικοῦ, ἐνδιέτριψεν ὁ συγγραφεύς, ὡς λέγει, ἐφ' ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἀναγομένων καθαρῶς εἰς τὴν ἀτμομηχανικήν, ἐξηγῶν πάντα ταῦτα διὰ μεθόδου λίαν εὐλήπτου μετὰ πρακτικῆς ἐφαρμογῆς.

Ἡ ὅλη ἀτμομηχανικὴ διαιρεῖται εἰς τρία βιβλία μετὰ τῶν καταλλήλων σχεδιογραφημάτων.

Ἀλκυὼν (συλλογὴ λυρικῶν ποιήσεων) *Πάνου Δ. Ῥαφτοπούλου*.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ὁ ὑπνωτισμὸς ἐνώπιον τοῦ νόμου. Περίεργος συζήτησις ἐγένετο ἐσχάτως ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημείᾳ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν πράξεων τοῦ ὑπνωτιζομένου, ἀφορμὴν εἰς ταύτην δόντος ὑπομνήματός τινος τοῦ ἀντεπιστέλλοντος μέλους Ἐρνέστου Ναβίλ. Ὁ ὑπνωτισμός, ὁ ἄλλοτε ζωϊκὸς μαγνητισμὸς καλούμενος, ἔχει ἀποτέλεσμα τὴν ἐκμηδένισιν τῆς θελήσεως τοῦ ὑπνωτιζομένου, ὅστις οὕτω καθίσταται αὐτόματον ἐκτελοῦν ἀκουσίως τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὑπνωτίζοντος. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, ἐρωτᾷ ὁ κ. Ναβίλ, τί γίνεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ὑποκειμένου; Ἐν πρώτοις παρατηρεῖ ὅτι ὁ ὑπνωτισμὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν εἶναι φαινόμενον σταθερόν, οὔτε καθωρίσθη σαφῶς· ἄπειρα παραδείγματα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν κατορθοῖ νὰ ἐξασκῇ τὴν ἐπήρειαν αὐτοῦ ἀδιαλείπτως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτοῦ. Θὰ ἐτυφλώττομεν ἐν τούτοις, ἀρνούμενοι ὅτι ἐν πλείσταις περιστάσεσι, αἱ ὑπαγορεύσεις αὐτοῦ παράγουσι τὸ ἀποτέλεσμά των. Τί νὰ παραδεχθῶμεν, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ὑποκειμένου καὶ συνεπῶς περὶ τῆς εὐθύνης αὐτοῦ, ἐὰν ἡ ὑπαγορευθεῖσα πρᾶξις εἶναι ἐπιλήψιμος;

Ὡς πρὸς τὸν ὑπνωτίζοντα, ὁ κ. Ναβὶλ δὲν διστάζει ν' ἀποφανθῇ ὅτι ἡ ἐνοχὴ αὐτοῦ εἶναι πλήρης καὶ ἀναμφισβήτητος· δὲν τολμᾷ ὅμως ν' ἀποφανθῇ οὕτω κατηγορηματικῶς καὶ περὶ τοῦ ὑπνωτιζομένου. Ὁ τελευταῖος οὗτος, κατ' αὐτόν, διατηρεῖ λείψανόν τι θελήσεως, διότι συνήθως ἐν μέρει μόνον συμμορφοῦται πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὑπνωτίζοντος· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου πρεσβεύει ὅτι, περιοριζομένης εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ καταδικάσωμεν αὐτὸν μετὰ τῆς αὐτῆς αὐστηρότητος μεθ' ἧς εἶναι καταδικαστέος ἐκεῖνος οὗ ὑφίσταται τὰς ἐμπνεύσεις.

Ὁ κ. Δεζαρδὲν πιστεύει ὅτι ἐνώπιον τοῦ νόμου δὲν ἐπιτρέπεται ἐπιείκειά τις. Ὁ ὑπνωτιζόμενος διαπράττων πλημμέλημά τι ἢ κακούργημα, ὑπέχει τὴν αὐτὴν ἢν καὶ ὁ ὑπνωτίζων εὐθύνην, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ νεωτέρου δικαίου, τοῦ ἀπαγορεύοντος τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν τῆς ἐλευθερίας του. Ἐπιτρέψας ὁ ὑπνωτιζόμενος ἑκουσίως τῷ ὑπνωτίζοντι νὰ ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐπήρειάν του, ὀφείλει συνεπῶς νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπείας τῆς συναινέσεώς του. Εἶχε τὴν ἠθικὴν καὶ δὴ νομικὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ συμμετάσχῃ ἐνόχου πράξεως· ἐὰν ἐκ ταύτης προέκυψε πλημμέλημά τι ἢ κακούργημα, ἡ εὐθύνη ἐπιπίπτει πλήρης ἐπ' αὐτοῦ ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτίζοντος.

Ὁ Ἰταλὸς Τάννερ. Ὁ νέος οὗτος διάδοχος τοῦ Τάννερ ὀνομάζεται Σούτσης, διισχυρίζεται δὲ ὅτι εἶναι κάτοχος μυστικοῦ τινος, δι' οὗ κατορθοῖ νὰ συντηρηθῇ νῆστις ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, ἀφ' ἧς δὲ ὑπεβλήθη εἰς τὴν δοκιμασίαν ταύτην, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐπιτροπῆς ἰατρῶν, ἐξακολουθεῖ ἐπασχολῶν ζωηρῶς τὸν Εὐρωπαϊκὸν τύπον.

Μέχρι τῆς 18ης ἡμέρας ὁ Σούτσης ἀντέστη εἰς τὴν δοκιμασίαν, καθ' ὅλα δὲ τὰ φαινόμενα θ' ἀντιστῇ μέχρι τέλους. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὁ Σούτσης ἔλαβε μόνον 60 γραμμάρια ἐπὶ τοῦ περιβοήτου αὐτοῦ ποτοῦ, ἀνάμικτον μετὰ ἑκατὸν περίπου γραμμαρίων καθαρτικοῦ, διατηρεῖ δὲ ὡς πάντοτε ἀκμαίας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Ἀσχολεῖται εἰς τὴν ξιφασκίαν εἰς τὸ κολύμβημα, διατρέχει περὶ τὰ 15—20 χιλιάμετρα καθ' ἑκάστην, χωρὶς ποσῶς νὰ αἰσθανθῇ ἐλαττωθείσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ βάρους τοῦ σώματός του ὅπερ ἠλαττώθη κατὰ 5—6 χιλιόγραμμα.

Διηγοῦνται τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὅτε εὑρίσκετο ἐν Ζανζιβάρῃ, εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ πιστόν τινα μαῦρον, ὅστις, τῇ βοηθείᾳ χόρτων τινων τὸν εἶχε σώσει ἐξ ἐπικινδύνου ἀσθενείας. Ὁ πιστὸς οὗτος ὑπηρέτης ἐφονεύθη ἔν τινι συμπλοκῇ, ὁ δὲ κύριός του ἐκ τῆς λύπης ἐγκατέλειψε τὴν Ζανζιβάρην καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἰταλίαν συναποφέρων καὶ τὰ μυστηριώδη χόρτα. Κατά τινα συνεδρίασιν τῶν πνευματιστῶν ἐν Ῥώμῃ, ἐπεκαλέσθη τὸ πνεῦμα τοῦ πρώην ὑπηρέτου του, ὅστις, πρόθυμος πάντοτε εἰς ὑπακοήν, ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν ἔκκλησιν. Τὸ πνεῦμα τῷ εἶχε συμβουλεύσει νὰ ὑπολογίζῃ σπουδαίως ἐπὶ τῶν χόρτων τῆς Ζανζιβάρης, δι' ὧν ἤθελεν ἐπιτύχῃ ἀνακάλυψιν μέλλουσαν νὰ ἐπιφέρῃ πλήρη ἐπανάστασιν ἐν τῷ βίῳ τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἐξαλείψεως τῆς πείνης.

Τοῦτο ἤρκεσεν ὅπως ὁ Σούτσης ὁδηγηθῇ εἰς τὸ φρενοκομεῖον, ἐν ᾧ εἶχεν ἐγκλεισθῇ ἐπὶ ἓξ μῆνας. Θὰ ὁδηγηθῇ ἀράγε σήμερον εἰς τὴν ἀθανασίαν;

Ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν ἐπίβλεψιν αὐτοῦ ἰατροὶ ἐπιμένουσιν ἀποδίδοντες τὸ μυστήριον εἰς τὴν σιδηρᾶν κρᾶσιν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν διαρκῆ ἔκστασιν τῶν φρενῶν, τὴν ἐμπνέουσαν αὐτῷ ἀκλόνητον πίστιν εἰς τὸν τελικὸν θρίαμβον.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

151. *Στοιχειόγριφος.*

Σημαίνει πάντοτε τὸ ὄνομά μου
Τὴν ἀμοιβὴν ἐκ χάσης ἐργασίας·
Μ' ἂν ἓν μετατεθῇ ἀπ' τὰ γράμματά μου
Θὰ μ' εὕρῃς τότε 's τὴς γεωγραφίας.

152.

Εὑρίσκομαι 's τὰ σπίτια, μ' ἂν μοῦ κοπῇ ἡ οὐρὰ
Τότε σὲ κάθε χώρᾳ μ' εὑρίσκεις μιὰ χαρά.

153. *Ἱστορικὴ ἐρώτησις.*

Τίς θυγάτηρ βασιλέως τινὸς τῶν Ἀθηνῶν, προσέφερεν ἑκουσίως τὴν ἑαυτῆς κόρην πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως, ἐπειδὴ χρησμός τις ἀπῄτησε τοῦτο; Πῶς ἐτιμήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων αὕτη καὶ πῶς ἡ θυσιασθεῖσα;

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ καὶ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ